

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1094

5. TRAVNJA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Počeo upis u škole i vrtiće

**Učimo
na hrvatskom!**

SADRŽAJ

5

Izbori za zastupnike
u Hrvatskom saboru
Jasna Vojnić
kandidatkinja u ime
DSHV-a

8

Rezultati natječaja Ministarstva
regionalnog razvoja i fondova EU RH
**Za prekograničnu
suradnju 1,5 milijuna
eura**

12

Zvonko Milas, državni tajnik
Središnjeg državnog ureda
za Hrvate izvan RH
**I nadalje ćemo
povećavati razinu
financijske potpore**

17

Ministarstvo za ljudska i manjinska
prava i društveni dijalog
**Poziv pripadnicima
manjina da djecu upišu
na nastavu na
materinskom jeziku**

24

Tramvaj u Subotici
**Pola stoljeća
od posljednje vožnje**

36

Izložba »Novi Sad i Petrovaradin
na starim mapama i grafikama«
**Croaten Dorf na kraju
današnjeg keja**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Pravo glasa

Od republičkih izbora u Srbiji prošlo je više od tri mjeseca, a nove Vlade još nema ni na vidiku. Rokovi koje je zadao predsjednik odavno su prošli, a jedino što se poslije tih probijenih rokova doznalo je ime mandatar. Novu Vladu vodit će predsjednik SNS-a **Miloš Vučević**. Tko će igrati u njegovom timu, tko je zaradio crveni karton, a tko će od novih utrčati još se nagađa. I kako sada izgleda, to nagađanje bi moglo i potrajati, a novi ministri na teren utrčati u 90. minutu ili prevedeno na izborni jezik blizu 90. dana, kada istječe rok za formiranje nove Vlade. Taj rok teče od 6. veljače, kada je konstituirana Narodna skupština. Kako se u Srbiji ove godine praznuje od 1. do 6. svibnja, nova Vlada morat će biti izabrana do kraja travnja. Četiri i pol mjeseca nakon izbora. Ipak je bolje od prošlih izbora kada se na Vladu, koja je potrajala tek nešto dulje od godinu dana, čekalo pol godine.

I dok se čeka, nagađa se; licitira s imenima ministara, licitira se tko će što dobiti od ministarskih resora, kojim strankama i koalicijama se smiješi ulazak u Nemanjinu 11.

I taman kada se ministri namjeste i mi odahnemo od silnog iščekivanja, evo nama novih izbora, onih beogradskih i lokalnih.

Za manje od dva tjedna na birališta će i birači u Hrvatskoj. Neoubičajeno, usred tjedna, pa će izborni dan, 17. travnja, biti neradni dan; bit će to dan u kome neće biti nastave, operacija, suđenja... Pravo izaći na birališta ima oko 3,6 milijuna birača s prebivalištem u Hrvatskoj i još 975.000 s prebivalištem izvan Hrvatske. Birači koji žive izvan Hrvatske glasuju u XI. izbornoj jedinici i ta izborna jedinica daje tri zastupnika u Saboru.

Kao što hrvatski državljani koji žive izvan Hrvatske imaju pravo birati »svoje« zastupnike u Saboru, tako i pravo birati »svoje« zastupnike imaju nacionalne manjine. Neizvjesne su stranke i imena, ali ne i broj saborskih zastupnika. Srpskoj manjini osigurana su tri stolca u Saboru (možda i neko mjesto u Vladi), mađarskoj, talijanskoj, češkoj i slovačkoj po jedno mjesto, dok će one još malobrojnije manjine dijeliti još dva zastupnika.

Z. V.

Miloš Vučević kandidat za predsjednika Vlade

Predsjednik **Aleksandar Vučić** predložio je Narodnoj skupštini Srbije, nakon saslušanog mišljenja predstavnika izabranih izbornih lista, ministra obrane i potpredsjednika Vlade u tehničkom mandatu **Miloša Vučevića** za kandidata za predsjednika nove Vlade Srbije.

»Izbor Miloša Vučevića, predsjednika SNS-a za mandatar je logičan i očekivan i on je po svim kriterijima ispunio zahtjeve da postane premijer«, rekao je za RTS izvršni direktor CESID-a **Bojan Klačar**. On očekuje da se u novoj Vladi nađu još neke ličnosti iz samog vrha naprednjaka i socijalista, ali i eksperti iz pojedinih područja.

»Još poslije izbora 2022. godine Aleksandar Vučić ostavio je mogućnost da će nasljednik **Ane Brnabić** biti Miloš Vučević. Drugi razlog, i to je najsnažniji zbog čega je on izabran, jeste činjenica da je Vučević predsjednik SNS-a i da u ovakvim sistemima pozicija premijera najčešće i pripada predsjednicima političke stranke, odnosno vladajućoj političkoj stranci«, rekao je Klačar.

Miloš Vučević će naslijediti jedno predvidivo okruženje i bit će u prilici formirati stabilnu vladu koja neće imati probleme s parlamentarnom većinom, rekao je Klačar.

J. D.

Kolegij o izborima završen bez dogovora

U Skupštini Srbije u srijedu je završen rad Kolegija, na kojem su sudjelovali predsjednica parlamenta **Ana Brnabić** i šefovi zastupničkih grupa u parlamentu, a na kome se razgovaralo o primjeni preporuka Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR). Na sastanku se raspravljalo i o tri zahtjeva oporbe za predstojeće beogradske i lokalne izbore.

Vlast i oporba su se prvi put poslije izbora našli za istim stolom u parlamentu u ponedjeljak, 1. travnja, kako bi razgovarali o izbornim uvjetima, ali dogovor, kako je rečeno novinarima, nije bio postignut.

Brnabićeva je poslije razgovora rekla kako je vladajuća koalicija prihvatila dva od tri zahtjeva oporbe – da se formira neovisna komisija koja bi vršila kontrolu i reviziju biračkog popisa i da javni servis »počne objektivno izvještavati i bude svima podjednako dostupan«.

Brnabićeva je istakla da jedini zahtjev koji nisu mogli prihvatiti je da beogradski i izbori na lokalnu koji nisu održani u prosincu budu održani istog dana.

Na Kolegij su se odazvale sve zastupničke grupe vladajuće koalicije SNS, SPS, SDPS, JS, PUPS, SVM, Stranka pravde i pomirenja, kao i predstavnici koalicije »Srbija protiv nasilja« i koalicije NADA.

Na sastanak nisu došli predstavnici zastupničke grupe »Mi – glas iz naroda dr Branimir Nestorović«, kao ni predstavnici zastupničke grupe »Ekološki ustanak« koju predvodi **Aleksandar Jovanović Čuta**.

Nakon završenog sastanka zastupnik koalicije SPN-a **Miroslav Aleksić** rekao je da je vlast odlučila na beogradske izbore ići bez oporbe, jer ključni zahtjev dvije oporbene koalicije SPN i NADA – spajanje beogradskih

FOTO: Beta / Milan Obradović

s lokalnim izborima u preko 80 lokalnih samouprava koji nisu održani 17. prosinca nije ispunjen. Prema njegovim riječima »kako bi vlast mogla nastaviti s izbornim manipulacijama, i kako bi se ponovilo preseljenje birača za račun vlasti, kao što je i bilo 17. prosinca«.

Govoreći o preporukama OEBS/ODIHR, Aleksić je dodao da vlast ništa nije učinila da ispuni te preporuke i popravi izborne uvjete.

»Mi želimo izići na izbore, naš jedini politički zahtjev je spajanje izbora, svi ostali zahtjevi su vezani za ODIHR. Ili izbore imamo ili nemamo, postoji još malo vremena, 18. travnja je rok do kada se može izmijeniti Zakon o lokalnim izborima da se produži rok za kampanju sa 120 dana na 150 dana, mi ne možemo nadalje ni o drugim preporukama razgovarati, predsjednica parlamenta je očevidno odlučila na te izbore ići bez oporbe«, zaključio je Aleksić.

J. D.

Izbori za zastupnike u Hrvatskom saboru

Jasna Vojnić kandidatkinja u ime DSHV-a

Nositelj XI. izborne jedinice je državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, a Vojnić se nalazi na petome mjestu. U posljednjem sazivu Hrvatskog sabora izborna jedinica za dijasporu imala je tri saborska zastupnika

Na listama koje je Hrvatska demokratska zajednica predala Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske za predstojeće izbore za zastupnike u Hrvatskom saboru našli su se i Hrvati iz Srbije. U ime Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na listi je predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji **Jasna Vojnić**.

Ona je kandidatkinja u XI. izornoj jedinici namijenjenoj dijaspori, u kojoj zastupnika za sabor biraju hrvatski državljani koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj.

Veliko priznanje DSHV-u

Iz Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini poručuju kako je imenovanje Vojnić za kandidatkinju za saborsku zastupnicu u Hrvatskoj veliko priznanje njihovoj stranci, čija je Vojnić članica, te za cijelu hrvatsku zajednicu u Srbiji.

»Na ovaj način DSHV je još jednom potvrdio svoju političku relevantnost za vodeću i vladajuću političku stranku na čelu s **Andrejom Plenkovićem** u Hrvatskoj! Ona je, naime, dobro znala prepoznati i odabrati ono što među kadrovima u našoj stranci, kao vjerojatno najvrjednije, raspoložemo. Na koncu, priznanje je to i za cijelu hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji za brojna postignuća koja smo u proteklih nekoliko godina ostvarili«, piše na Facebook profilu DSHV-a.

Nositelj XI. izborne jedinice je državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, a Vojnić se nalazi na petome mjestu. Pored njih na HDZ-ovoj izornoj listi za dijasporu nalazi se još 12 imena: **Nevenko Barbarić** (BiH), **Radoje Vidović** (BiH), **Dario Pušić** (BiH), **Vlatka Martinović** (BiH), **Ana Andrić** (BiH), **Mate Omazić** (BiH), **Nataša Pavić** (BiH), **Ivan Guban** (Mađarska), **Daniela Miloš** (BiH), **Ljubomir Majdandžić** (BiH), **Veseljko Jovanović** (Njemačka) i **Rajka Mikulić** (BiH).

U posljednjem sazivu Hrvatskog sabora izborna jedinica za dijasporu imala je tri saborska zastupnika.

Milas donio uvećanje sredstava

Kako navode iz DSHV-a, nositelj XI. izborne jedinice Milasa prepoznaju kao zainteresiranog i dobrog poznavatelja prilika u hrvatskoj zajednici u Srbiji.

Otkako je Milas na čelu Središnjeg državnog državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ističu iz DSHV-a da su mnogostruko uvećana financijska sredstva koje je Vlada Hrvatske na čelu s Andrejom Plenkovićem dodjeljivala profesionalnim organizacijama i institucijama hrvatske zajednice u Srbiji, udrugama, organizacijama i institucijama Katoličke Crkve. Financijska pomoć je iz Hrvatske stizala, podsjećaju iz DSHV-a, i pojedincima Hrvatima i Hrvatima koji su bili u potrebi te nedavnom odlukom sredstva će dobivati i studenti Hrvati koji studiraju u Srbiji.

»Ovakvim su ciljanim investiranjem Vlade Republike Hrvatske i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske bila obuhvaćena brojna područja društvenog života važna za opstanak Hrvata u Srbiji, počevši od obrazovanja i pedagoškoga rada, informiranja, kulture, tradicije, lokalnoga aktivizma na svim razinama, od izgradnje infrastrukture, preko stipendija i klasičnih kratkoročnih projekata do neposrednih financijskih paketa pojedincima«, piše na Facebook profilu DSHV-a.

Glasovanje na predstojećim parlamentarnim izborima u Hrvatskoj za hrvatske državljane u Srbiji bit će održano u utorak, 16., i srijedu, 17. travnja, od 7 do 19 sati na dva biračka mjesta: u Konzularnom uredu Veleposlanstva RH u Beogradu (Ul. kneza Miloša 82/I. kat) te u Generalnom konzulatu RH u Subotici (Ul. Maksima Gorkog 6).

J. D. B.

Predstavljavanje lista, kandidata, programa

U svakoj od deset izbornih jedinica bira se po 14 zastupnika, u 11. izbornoj jedinici u kojoj glasa dijaspora bira se tri zastupnika, dok pripadnici nacionalnih manjina u 12. jedinici biraju osam zastupnika. U jedanaestoj izbornoj jedinici u kojoj glasaju hrvatski državljani bez prebivališta u Hrvatskoj ukupno je osam lista, na dvije liste kandidati su i Hrvati iz Srbije

Službena izborna promidžba za parlamentarne izbore u Hrvatskoj koji će biti održani u srijedu, 17. travnja (u dijaspori 16. i 17. travnja), počela je u subotu poslijepodne nakon što je Državno izborno povjerenstvo objavilo liste kandidata.

DIP je u 17 sati na svojoj mrežnoj stranici objavilo pravaoljanih 165 lista političkih stanaka što je 27 manje lista negoli na prethodnim izborima održanim 2020. godine. U svakoj od deset izbornih jedinica bira se po 14 zastupnika, u 11. izbornoj jedinici u kojoj glasaju hrvatski državljani bez boravišta u Hrvatskoj bira se tri zastupnika, dok pripadnici nacionalnih manjina u 12. jedinici biraju osam zastupnika. Najviše lista, osamnaest, je u devetoj izbornoj jedinici, a najmanje, osam, u jedanaestoj izbornoj jedinici u kojoj bira hrvatska dijaspora.

Glavni politički protivnici: HDZ – SDP

Glavni politički protivnici na ovim izborima su Hrvatska demokratska zajednica i Socijaldemokratska partija, zatim Domovinski pokret, Politička platforma Možemo, Most i još nekoliko manjih i regionalnih stranaka.

Prvi na listi u 1. izbornoj jedinici, aktualni premijer **Andrej Plenković**, poručio je nakon održane sjednice šireg Predsjedništva HDZ-a da se uoči izbora nema s kime sučeliti. Predsjednika **Zorana Milanovića** nazvao je političkom kukavicom i kršiteljem Ustava koji je do petka imao vremena dati ostavku, zbog njegove najave da će biti kandidat za premijera SDP-a. Plenković je rekao i da se protivi demokratskoj deformaciji u obliku pretendiranja na mjesto predsjednika Vlade bez sudjelovanja na izborima. Kršenje Ustava, tvrdi, predmet je interesa Ustavnog suda i DIP-a.

»Imamo odabir koji je pred hrvatskim biračima, pred hrvatskim građanima, pred hrvatskim narodom – nastaviti s obnavljanjem povjerenja nama i našim partnerima ili riskirati pa dati povjerenje, primjerice, Grbinu, koji je abdicirao

prije izbora, ovima koje okuplja kršitelj Ustava i onima koji bi sa svojim programom Hrvatsku vukli nazad u međunarodnu izolaciju i učinili je i manje konkurentnom i manje gospodarski otpornom«, rekao je Plenković, predsjednik HDZ-a s kojima na izbore idu i HSLS, HDS, HNS i HSU.

Predsjednik SDP-a **Peđa Grbin** rekao je pak u utorak u Rijeci, na predstavljanju kandidata koalicije Rijeke pravde koju čine uz SDP, HSS, Centar, **Dalija Orešković** i SIP te GLAS, da je problem Hrvatske katastrofalna vlast pa je obaveza i sveta dužnost te koalicije promijeniti je.

Poručio je da će maknuti s vlasti one koji su Hrvatsku opljačkali, a građane i najbolje što ima iz Hrvatske potjerali, ali i da se politikom ne bavimo samo da bismo nekog smijenili već da bismo domovinu, gradove, općine i županije učinili boljima.

»Za nas neki govore da nismo Rijeke pravde nego tek potočić. Mi jesmo potok koji je krenuo, udružio se s drugima i stvorio nezaustavljivu rijeku koja će mijenjati Hrvatsku«, poručio je predsjednik SDP-a.

Domovinski pokret, Most, Možemo...

Predsjednik Domovinskog pokreta **Ivan Penava** rekao je da će predizbornoj kampanju ta stranka započeti na krajnjem istoku Hrvatske, u Iloku, a završiti na krajnjem jugu, na Prevlaci, uz poruku da je Domovinskom pokretu važna cijela Hrvatska. Posjetit će i Hrvate u BiH.

»Nećemo se poput nekih političkih oponentata fokusirati samo na velike gradove i sredine nego i na ruralan prostor, koji je zaboravljen i zanemaren«, istaknuo je Penava na konferenciji za novinare u Vukovaru.

»Kako bismo poslali poruku da nam je cijela Hrvatska važna, kako bismo poslali poruku da nećemo poput političkih oponentata fokusirati se na Zagreb, Split, odnosno velika mjesta koja nose jako puno glasova nego dapače, na ruralan prostor koji je zaboravljen, iseljen, zanemaren, iz kojeg su ljudi otišli i o kojem nitko ne vodi brigu«, rekao je

predsjednik Domovinskog pokreta s kojim na izbore izlazi i stranka Pravo i pravda.

Kandidacijsku listu u IV. izbornoj jedinici predstavila je i koalicija Mosta, Hrvatskih suverenista, HKS-a i NLM-a. Nositelj liste **Josip Skočibušić** rekao je da je demografija jedan od gorućih problema u Hrvatskoj. Smatra da je loše stanje prouzročeno iseljavanjem, malim brojem rođene djece, lošim politikama vladajućih te sustavnom političkom korupcijom.

Istaknuo je da je Most predložio konkretne demografske mjere, a predlažu i smanjenje poreza na plaće za pet posto, poticaje za stambeno zbrinjavanje, donošenje novog Zakona o poljoprivrednom zemljištu te jače mjere pomoći malim OPG-ovima i mladim poljoprivrednicima.

Politička platforma Možemo, kao zelena ljevica nudi viziju Hrvatske kao zemlje dobrog života u kojoj država brine za sve svoje građane i štiti ih.

»Zemlje u kojoj je ekonomija usmjerena na ostvarenje dostojanstvenih plaća i uvjeta rada, energetske i prehrambene samodostatnosti, zelene tranzicije i povezivanja znanja, istraživanja i razvoja s gospodarstvom koje stvara robe i usluge potrebne za suočavanje s najvećim izazovima današnjice poput klimatske krize«, navodi u svome programu stranka koja vodi Zagreb i tvrdi da »onako kako smo se uhvatili ukoštac s teškim problemima koji su godinama zanemarivani u Zagrebu, tako ćemo to učiniti i na razini cijele zemlje«.

Tijekom ovog tjedna nositelji lista, stranke i koalicije predstavljaju se po gradovima Hrvatske, a na HRT-u je ždrijebom utvrđen redoslijed predstavljanja kandidacijskih lista za parlamentarne izbore za svaku izbornu jedinicu po kojem će od 4. do 15. travnja emitirati prethodno snimljeni predizborni program.

Dijaspورا bira tri zastupnika

U jedanaestoj izbornoj jedinici u kojoj glasaju hrvatski državljani bez prebivališta u Hrvatskoj ukupno je osam lista. Prva je lista Autohtona – Hrvatska stranka prava – Dražen Keleminac – A – HSP, nositelj liste je **Ivica Šimić** i svih trinaest kandidata na listi su iz Hrvatske.

Druga je lista Fokus-Republika koja je zanimljiva po tome da su svih devet kandidata na njoj iz Srbije. Nositelj liste je **Tomislav Stantić** iz Subotice kao i **Diana Sarić**, **Marinko Prčić**, **Ana Crnković**, zatim **Stanko Krstin** iz Novog Sada, te **Jasna Čordaš**, **Josip Sabljak**, **Nada Sabljak** i **Dražen Deranja** iz Srijemske Kamenice.

Treća je lista Odlučnost i pravednost, OIP, nositelj liste je **Marko Franović** iz Australije, a još pet kandidata iz Australije, BiH i Hrvatske.

Četvrta je Stranka **Ivana Pernara**, nositelj liste je **Patrik Iskrić** koji je iz Hrvatske kao i svih šest kandidata na listi.

Peta je lista Hrvatske demokratske zajednice na kojoj je nositelj liste s četrnaest kandidata **Zvonko Milas**, a na njoj se na petom mjestu nalazi i kandidatkinja iz Srbije **Jasna Vojnić**, kandidat iz Mađarske **Ivan (János) Guban**, te sedam kandidata iz BiH.

Šesta je lista »Hrvatsko bilo«, nositelj je **Ljubo Česić** iz Zagreba, a na njoj je od ukupno devet kandidata dva iz BiH.

Sedma je lista Most, nositelj je **Slavko Zovko** iz Mostara (BiH), a od četrnaest kandidata 12 je iz BiH.

Osma je lista »Možemo! – Politička platforma« nositeljica liste je **Elena Komarić** iz Njemačke, a ostalih šest kandidata je iz Zagreba.

Svoje liste nisu istakli u ovoj izbornoj jedinici ni SDP ni Domovinski pokret, kao ni neke druge stranke.

Nacionalne manjine biraju osam zastupnika

U 12. izbornoj jedinici su izborne liste nacionalnih manjina u kojoj biraju pripadnici srpske manjine tri zastupnika, mađarske, talijanske, češke i slovačke po jednog te ostale manjine biraju još dva zajednička zastupnika.

Na listi srpske manjine se nalazi pet kandidata **Dragan Crnogorac**, kandidat Grupe birača, **Dragana Jeckov**, **Milorad Pupovac** i **Anja Šimpraga** iz Samostalne demokratske srpske stranke i **Srđan Milaković**, kandidat Demokratskog saveza Srba.

Za mađarsku nacionalnu manjinu istaknuta je jedna lista s jednim kandidatom Demokratske zajednice Mađara Hrvatske **Róbertom Jankovicsem**. Na zbirnoj listi za talijansku nacionalnu manjinu ima dva kandidata grupe birača **Corrado Dussich** i **Furio Radin**. Na zbirnoj listi češke i slovačke manjine su dva kandidata **Vladimir Bilek**, kandidat grupe birača i **Ivan Komak**, kandidat Matice slovačke Osijek.

Zbirna lista kandidata austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske manjine ima tri kandidata: **Franjo Horvat** iz Udruge Roma korak po korak, **Veljko Kajtazi** iz Saveza Roma i **Elvis Kralj**, kandidat grupe birača.

Na koncu, na listi albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine ima četiri kandidata – kandidat Nacionalne koordinacije Bošnjaka – Bošnjaci zajedno – **Armin Hodžić**, kandidatkinja Unije Albana – **Ermina Lekaj Prljaskaj** te kandidati grupa birača **Shoip Shoipi** i **Sulejman Tabaković**.

J. D.

Rezultati natječaja Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU RH

Za prekograničnu suradnju

1,5 milijuna eura

Prema objavljenim rezultatima natječaja programa prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije za 2024. odobreno je 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura.

Za prekogranično umrežavanje i jačanje kapaciteta Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske odobrilo je 30 projekata vrijednosti od 11.450 do 45.000 eura, a za investicijska ulaganja novce će dobiti tri projekta po 135.000 eura.

Područje ulaganja – PRIORITET 2 – Investicijski projekti

BR.	REFERENTNI BROJ	NAZIV PROJEKTA	KORISNICI	ODOBRENI IZNOS
1	057-RH-RS-2024	Hrvatska rič iz Vojvodine – TV studio Matica	VTV d.o.o. za proizvodnju prijenos i emitiranje televizijskog programa Novinsko-izdavačka ustanova „Hrvatska riječ“	134.406,00 €
2	076-RH-RS-2024	Adaptacija Franjevačkog samostana Sveti Anto Padovanski i opremanje Klasične gimnazije fra Marijana Lanosovića u svrhu poticanja jednakih pristupa obrazovanju	Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića s pravom javnosti Franjevački samostan Sveti Anto Padovanski	133.419,34 €
3	0111-RH-RS-2024	Zajedno na putu očuvanja kulturne baštine u modernom društvu	Požeško-slavonska županija Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji	135.000,00 €

Područje ulaganja – PRIORITET 1 – Prekogranično umrežavanje i jačanje kapaciteta

BR.	REFERENTNI BROJ	NAZIV PROJEKTA	KORISNICI	ODOBRENI IZNOS
1	01-RH-RS-2024	Brat uz brata, Hrvat uz Hrvata	Općina Satnica Đakovačka Rimokatolička župa Sveti Josip Radnik	45.000,00 €
2	06-RH-RS-2024	Tambura - ritam zajedništva faza II.	Javna ustanova Pleternica Hrvatska glazbena udruga „Festival bunjevački pisama“	45.000,00 €
3	012-RH-RS-2024	Očuvanje kulturne baštine kao nositelja vrijednosti memorije	Općina Ivankovo Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ - Ogranak 1	44.867,70

4	026-RH-RS-2024	Susreti Podunavskih Hrvata	Osječko-baranjska županija Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« Som-bor	36.990,00 €
5	032-RH-RS-2024	Leopoldovom ljubavlju prema Hrvat-skom narodu gradimo mostove i jačamo međusobno zajedništvo našeg naroda	Župa Sv. Leopolda Mandića Slavonski Brod Župa Presvetog Trojstva Mala Bosna	22.065,12 €
6	034-RH-RS-2024	Obnova crkve – obnova kulturnih i tradi-cijskih vrijednosti župe Jakšić i župe Bač	Župa Svete Barbare Jakšić Rimokatolička župa Sveti Pavao Bač	44.999,49 €
7	040-RH-RS-2024	Zajednička obnova župnih crkava u Nu-štru i Beškoj	Župa Duha Svetoga Nuštar Rimokatolička Župa Svete Terezi-je od Djeteta Isusa -Beška	39.556,53 €
8	045-RH-RS-2024	Sunčani krov	Osnovna škola »Ivana Brlić Ma-žuranić« Udruženje hrvatske mladeži u Vojvodini KROV	44.760,62 €
9	046-RH-RS-2024	Unaprjeđenje uvjeta rada Centra za pružanje usluga u zajednici Vukovarsko-srijemske županije i Rimokatoličke župe Sveti Klement papa i mučenik - Hrtkovci	Centar za pružanje usluga u zajednici Vukovarsko-srijemske županije Rimokatolička župa Sveti Kle-ment papa i mučenik - Hrtkovci	33.742,49 €
10	047-RH-RS-2024	Prekogranična suradnja TZ Grada Pa-kraca i Hrvatskog ženskog foruma Cro - femina	Turistička zajednica Grada Pa-kraca Hrvatski ženski forum Cro-femina	32.026,82 €
11	054-RH-RS-2024	Marija Mariji	Župa Pohođenja Blažene Djevice Marije Aljmaš Rimokatolička župa Uznesenja Blažene Djevice Marije - Beograd	45.000,00 €
12	065-RH-RS-2024	CROz Baranju i Bačku 2	Turistička zajednica općine Draž Hrvatsko kulturno - prosvjetno društvo »Matija Gubec« Tavankut	43.956,90 €
13	071-RH-RS-2024	Obrazovanje na hrvatskome jeziku za očuvanje kulturno-povijesne baštine po-veznica između Gimnazije u Vinkovcima i Subotice	Gimnazija Matije Antuna Reljko-vića Hrvatsko prosvjetno društvo »Bela Gabrić«	36.800,25 €
14	090-RH-RS-2024	Obnova župnih prostora u župi sv. Vinka Pallotti, Vinkovci i Rimokatolička župa Uznesenja Blažene Djevice Marije Ze-mun	Župa sv. Vinka Pallotti, Vinkovci Rimokatolička župa Uznesenja Blažene Djevice Marije Zemun	21.409,68 €
15	0112-RH-RS-2024	Baština koja spaja!	Požeško-slavonska županija Hrvatska čitaonica	44.970,80 €
16	0114-RH-RS-2024	Ulaganje u javno-društvenu infrastrukturu u prekograničnom području	Općina Tovarnik Biskupijsko svetište Gospe Snježne na Tekijama	45.000,00 €
17	07-RH-RS-2024	Jačanje administrativnih i predškolskih kapaciteta u prekograničnom području	Općina Kneževi Vinogradi Rimokatolička župa Marija Majka Crkve - Subotica	25.330,51 €

18	018-RH-RS-2024	Prekograničnom suradnjom Općine Bogdanovci i Župe Sv. Petra u Indiji za dobrobit zajednice	Općina Bogdanovci	39.917,82 €
			Rimokatolička Župa Sveti Petar, apostol	
19	038-RH-RS-2024	S pjesmom kroz život	Osnovna škola Ivana Martinovića	45.000,00 €
			Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Matija Gubec«	
20	05-RH-RS-2024	Zajedno u vjeri, zajedno do očuvanja hrvatskog identiteta	Župa svetog Martina, Strizivojna	45.000,00 €
			Rimokatolička župa sv. Dimitrija, đakona i mučenika	
21	09-RH-RS-2024	Ulaganjem u obrazovanje najmlađih ulažemo u budućnost 3	Grad Valpovo	29.794,38 €
			Družba Kćeri Milosrđa tšr Sv. Franje	
22	019-RH-RS-2024	Revitalizacija »Šokačke kuće« Vajska i poboljšanje javne turističke infrastrukture u Općini Andrijaševci - faza III	Općina Andrijaševci	45.000,00 €
			Hrvatsko kulturno udruženje »Antun Sorgg«	
23	033-RH-RS-2024	Digitalna suradnja - Oplemenimo škole fotografijama i glazbom	Gimnazija A. G. Matoša, Đakovo	44.127,50 €
			Politehnička škola Subotica	
24	058-RH-RS-2024	VJERA I IDENTITET Program osnaživanja identiteta Hrvata na području Beogradske nadbiskupije	Đakovačko-osječka nadbiskupija	44.881,54 €
			Pastoralni centar papa Ivan Dobri	
25	059-RH-RS-2024	Unaprjeđenje karitativne usluge kroz posudbu bolesničkih kreveta i pomagala na području Đakovačko-osječke nadbiskupije- faza 3 i jačanje kapaciteta posudionice bolesničkih kreveta na području Srijemske biskupije	Caritas Đakovačko-osječke nadbiskupije	24.593,85 €
			Biskupijski Karitas Srem	
26	080-RH-RS-2024	O vremena, o običaji	Općina Punitovci	14.580,00 €
			Rimokatolička župa Presveto trojstvo	
27	084-RH-RS-2024	CULTURIZAM – Unapređenjem kulturno – turističkih sadržaja do umrežavanja kontinentalno - turističke ponude	Općina Ernestinovo	11.455,94 €
			Kulturno umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« - Bački Monoštor	
28	087-RH-RS-2024	Teče i teče, teče jedan slap	Osnovna škola »Ivan Goran Kovačić« Đakovo	28.858,85 €
			Osnovna škola »Matija Gubec« Tavankut	
29	092-RH-RS-2024	Vjersko-kulturna obnova	Grad Kutjevo	45.000,00 €
			Rimokatolička Župa »Sv. Lovre« u Sonti	
30	043-RH-RS-2024	Prekogranična suradnja Grada Pakraca i Župe Stari Žednik	Grad Pakrac	45.000,00 €
			Rimokatolička župa Sveti Marko Evanđelist Stari Žednik	

Kontinuirana skrb Vlade Republike Hrvatske

Koncem prošloga mjeseca Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije objavilo je rezultate Javnog poziva Programa prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije za 2024. godinu. U DSHV-u podsjećaju da je riječ o novom programu financijske podrške različitim potrebama hrvatske zajednice u Republici Srbiji, koji je uspostavljen 2022. godine zalaganjem Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i uz podršku Hrvatskoga nacionalnog vijeća.

»Kako smo ranije već isticali, ostvarenjem odobrenih projekata u protekle dvije godine uvelike se pridonijelo razvoju institucionalnog okvira, kulturnih i medijskih praksi, dostupnosti i kvaliteti obrazovanja te očuvanju kulturne i sakralne baštine Hrvata u Srbiji te drugih potreba Katoličke Crkve. I ove godine podršku su dobili projekti iz spomenutih područja društvenog života hrvatske zajednice. Budući da je riječ o trećoj godini trajanja ovoga Programa, uz stalno uvećanje opredijeljenih novčanih sredstava, možemo govoriti o kontinuiranoj skrbi Vlade Republike Hrvatske na čelu s **Andrejom Plenkovićem** za voJVodanske Hrvate«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije odobrilo je 33 prekogranična projekta hrvatskih institucija i udruga te župa i ustanova Katoličke Crkve, od kojih su tri u kategoriji kapitalnih. Ukupna vrijednost je 1.537.254,88 eura, od čega je partnerima iz Srbije pripalo 978.437,05 eura ili 63,65 % sredstava, a iz Hrvatske 558.817,81 eura ili 36,35 % od ukupnih sredstava. Kada je riječ o teritorijalnoj pokrivenosti odobrenih projekata, i ona je zadovoljavajuća – tri su projekta s područja Beograda, osam iz Srijema te 22 iz Bačke. Najviše projekata ove godine odobreno je Katoličkoj Crkvi – čak 18 s iznosom od 54,54 % ukupno odobrenih sredstava, dok je od projekata institucija i udruga hrvatske zajednice dobilo podršku 15, s iznosom od 45,46 % sredstava.

»Spomenuti podaci kazuju kako su potrebe mjesne Katoličke Crkve značajne i po opsegu i po vrsti te da su im ova financijska sredstva osigurala vodeće svjetovne institucije hrvatske zajednice. Na taj način je još jednom snažno potvrđeno zajedničko djelovanje i jedinstvo institucionalnog okvira Hrvata u Vojvodini, vrijednosti kojoj i dalje trebamo biti posvećeni te predano raditi na stalnom i obostranom ostvarivanju. U tom smislu, DSHV opravdano očekuje mnogo zauzetije zalaganje klerika Katoličke Crkve, laika/laikinja angažiranih u biskupskim ordinarijatima, pravnim tijelima osnovanim od strane Crkve te vjeroučitelj(ic)a koji djeluju s mandatom Crkve za narodnosna i druga društvena pitanja Hrvata u Vojvodini – od poticanja i afirmacije obrazovanja na materinskom jeziku, preko razvijanja socijalnih i programa solidarnosti do ohrabrivanja za društveno djelovanje na kršćanskim vrijednostima glede opstanka i razvoja hrvatske zajednice«, zaključuje se u priopćenju DSHV-a.

Danas potpisivanje ugovora

Ugovori za projekte koji su odobreni u Programu prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija bit će uručeni danas (5. travnja) u Osijeku. Kako je najavljeno iz Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, svečanom uručivanju ugovora prisustvovat će potpredsjednik Vlade Hrvatske i ministar obrane **Ivan Anušić**, ministar vanjskih i europskih poslova **Gordan Grlić Radman**, državni tajnik u Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova EU **Domagoj Mikulić**, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, zamjenik župana koji obnaša dužnost župana Osječko-baranjske županije **Mato Lukić** i gradonačelnik Osijeka **Ivan Radić**.

Zvonko Milas, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske

I nadalje ćemo povećavati razinu financijske potpore

Tri su naša strateška cilja koja su usmjerena na zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske i jačanje njihovih zajednica, razvijanje svekolike suradnje te poticanje povratka iseljenika i njihovih potomaka u Hrvatsku. U razdoblju od 2016. godine do danas sveukupno je dodijeljeno oko 7,3 milijuna eura potpore za Hrvate u Srbiji. Intenzivno ćemo tražiti načine, kako pružanja snažnije potpore hrvatskim gospodarstvenicima u Srbiji, a posebno poljoprivrednicima, tako i još boljeg međusobnog povezivanja

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Briga o Hrvatima izvan granica Hrvatske čini neodvojiv dio unutarnje i vanjske politike Hrvatske, a u tome Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske putem različitih programa i projekata ima središnju ulogu u pružanju stručne, moralne, političke i financijske potpore. Državni tajnik **Zvonko Milas** je na čelu ovoga Ureda posljednjih osam godina i za to vrijeme značajno se povećala financijska potpora pa su tako od 2016. do 2023. godine sredstva namijenjena pripadnicima hrvatske nacionalne manjine povećana višestruko, oko 560 %, pri čemu su povećana sredstva u svih 12 država, a najviše u Srbiji. Posebno mjesto tu zauzimaju projekti od strateškog značaja za koje je Vlada za Hrvate u Srbiji od 2018. do 2024. godine osigurala oko pet milijuna eura, a sveukupna dodijeljena sredstva od 2016. do danas iznose 7,3 milijuna eura.

Zvonko Milas je na ovogodišnjim izborima za zastupnike u Hrvatskom saboru nositelj liste Hrvatske demokratske zajednice u izornoj jedinici 11 u kojoj glasuju hrvatski državljani koji nemaju boravište u Hrvatskoj, pa tako i Hrvati u Srbiji. S njim smo razgovarali o radu Ureda i značaju zastupnika dijaspore u Hrvatskom saboru.

► **Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske surađuje i skrbi o Hrvatima u Bosni i Hercegovini, hrvatskoj nacionalnoj manjini u 12 europskih država i Hrvatima u iseljeništvu. Na koji način pružate potporu ovim hrvatskim zajednicama?**

Drago mi je što cijenjenim čitateljima *Hrvatske riječi* imam priliku predstaviti rad Središnjeg državnog ureda

za Hrvate izvan Republike Hrvatske tijekom prethodnih osam godina koje sam proveo na čelu ovoga tijela državne uprave, a koje je posvećeno očuvanju i jačanju veza s našim sunarodnjacima diljem svijeta, bez obzira na to gdje se nalaze, u Argentini ili Sjedinjenim Američkim Državama, Austriji ili Australiji, Bosni i Hercegovini ili Srbiji. Bitno je istaknuti da briga o Hrvatima izvan granica Hrvatske čini neodvojiv dio unutarnje i vanjske politike naše države, a naš rad usredotočen je na očuvanje, jačanje te razvoj svih hrvatskih zajednica, kao i potporu gospodarskom i općem napretku Hrvata, kako u domovini tako i onih u dijaspori. Ukratko, tri su naša strateška cilja koja su usmjerena na zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske i jačanje njihovih zajednica, razvijanje svekolike suradnje te poticanje povratka iseljenika i njihovih potomaka u Hrvatsku. Kada govorimo o načinima pružanja potpore, želim istaknuti kako je taj pristup višedimenzionalan – prije svega, drago mi je da smo ojačali odnos međusobnog povjerenja te učvrstili partnerske odnose, a sve to postigli smo pružajući stručnu, moralnu, političku i financijsku potporu hrvatskim zajednicama diljem svijeta.

► **Koji projekti Središnjeg državnog ureda postoje za hrvatsku manjinu u susjednim državama?**

Naš Ured putem različitih programa i projekata pruža financijsku potporu velikom broju aktivnosti Hrvata izvan Hrvatske kako bi im se omogućilo što uspješnije očuvanje i jačanje hrvatskoga identiteta te jačanje i promicanje veza s matičnom domovinom na svim životnim područjima. Što se tiče projekata namijenjenih hrvatskoj nacio-

nalnoj manjini u 12 europskih država njih je nekoliko, te ću ovdje vrlo rado podsjetiti na njih, a s kojima je, vjerujem, dobar dio pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji već upoznat. Program financijske potpore hrvatskoj nacionalnoj manjini u inozemstvu pridonosi očuvanju i njegovanju hrvatske kulture, baštine i jezika među pripadnicima hrvatskog naroda, kao i jačanju hrvatskog kulturnog zajedništva. Sredstva se raspoređuju po matičnim državama hrvatske nacionalne manjine sukladno kriterijima brožane zastupljenosti hrvatske nacionalne manjine u određenoj državi, financijske potpore domicilne države te kvalitete projekata, odnosno iskazanih potreba hrvatske manjine. Također, tu je i Javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske. Financijska potpora predviđena je za projekte i aktivnosti iz kulture, obrazovanja, znanosti, sporta i ostalih područja s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske, kao i unaprjeđenja svih oblika suradnje Hrvatske i Hrvata izvan Hrvatske, a posebnost ovog natječaja je pomoć ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Hrvatske koji se nalaze u iznimno teškim životnim okolnostima kao i pomoć ugroženim pojedincima – povratnicima/useljenicima iz hrvatskog iseljništva/dijaspore. Posebno smo ponosni što je ova hrvatska Vlada prepoznala i nastavlja prepoznati projekte od strateškoga značaja za hrvatske zajednice u svijetu, te tako i za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji. Strateški projekti predstavljaju kontinuirano ispunjenje ciljeva zaštite interesa Hrvata izvan Hrvatske te je u

skladu s tim Vlada u ožujku ove godine donijela Odluku o nastavku potpore projektima od strateškoga značaja, između ostalih i za institucionalno osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji. Prihvaćeni su i proglašeni novi projekti od strateškoga značaja, pa tako i projekt Hrvatskoga nacionalnog vijeća »Gradi mlin gdje je voda – 7 Matica« i projekt Srijemske biskupije »Domus Dimitrianum«. Izuzetno veseli, na određeni način, nastavak lani uspješno dovršenoga projekta »Hrvatski dom – Matica« u Subotici, koji će se izgradnjom novih i obnovom postojećih prostora proširiti na još sedam mjesta u Bačkoj, Srijemu i Banatu. Posebno veseli što ćemo zajedno sa Srijemskom biskupijom ostvariti i veliki projekt u Srijemskoj Mitrovici što će bitno poboljšati uvjete za kulturne, društvene, edukativne i duhovne aktivnosti Hrvata i svih katolika na području Srijema. Na sličan način kao i u Srbiji, tek s nešto manjim ukupnim iznosima, pruža se potpora autohtonim hrvatskim zajednicama u Mađarskoj, Crnoj Gori, Austriji, Rumunjskoj i drugim državama. Posebni i vrlo razvijeni programi potpore postoje za Hrvate koji su jedan od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini, dok za pripadnike hrvatskoga iseljništva razvijamo projekte prema njihovim specifičnim potrebama i interesima. No, kod svih je isto to da pružamo potporu aktivnostima koje doprinose očuvanju hrvatske kulture, baštine i jezika te stvaranju boljih životnih uvjeta Hrvata, gdje god živjeli. Isto tako, uvijek ističem kako Ured posebnu pažnju posvećuje mladim naraštajima Hrvata izvan Hrvatske, jer upravo su oni ono najvrjednije što imamo.

► **Koji projekti su najbolje prihvaćeni, za kojima postoji najveći interes?**

Istaknuo bih da, sada kada imamo svoju državu u kojoj je pitanje Hrvata izvan *Lijepe naše* normativno i institucionalno uređeno, imamo, i koristimo priliku biti puno usmjereniji i učinkovitiji u provođenju aktivnosti koje su od vitalnog značaja za očuvanje hrvatskoga kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta. Naš Ured, zajedno s drugim nadležnim tijelima državne uprave snažno podržava razne inicijative koje naglašavaju samu bit projekata, a to je razvijanje svijesti Hrvata izvan *Lijepe naše*, kao i nas u domovini, da su oni integralni dio hrvatskog naroda i nezamjenjivi dio hrvatske kulture. Ovdje je važno napomenuti da hrvatska nacionalna manjina u dvanaest europskih država ima različit status i položaj. Dok neke domicilne države pružaju visoku razinu manjinskih prava, druge ne priznaju status nacionalne manjine, također, neke su zajednice manje brojne ili manje integrirane u društvo u kojem žive. Različiti položaji i potrebe zahtijevaju prilagođene pristupe, a mi nastojimo biti podrška u ispunjavanju tih potreba, i to, želio bih naglasiti, uvijek u suradnji s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine. Međutim, ako izuzmemo prethodno navedene projekte od strateškoga značaja, broj projekata s područja kulture je najveći, što me i ne čudi, s obzirom na to da je provođenjem kulturnih programa najjednostavnije i najbrže doći do željenih ciljeva. A i nije uzalud izreka kako je kultura nekoga naroda njegova najbolja veleposlanica. No, svakako i obrazovni i znanstveni programi zauzimaju važno mjesto. Izuzetno su važni i dobro prihvaćeni projekti međusobnog upoznavanja i povezivanja Hrvata koji žive širom svijeta, takvih je projekata sve više, što nas u Uredu posebno raduje, a Hrvati u Srbiji su i ovdje među najaktivnijima u svijetu.

► **Posljednjih osam godina kontinuirano se povećavaju sredstva za financiranje projekata Hrvatskog nacionalnog vijeća kojima bi se trebao poboljšati položaj Hrvata u Srbiji. Kako je došlo do ovog značajnog povećanja?**

Do ovako značajnog povećanja došlo je zbog realnih potreba usmjerenih na poboljšanje položaja Hrvata u Srbiji te iskrene želje da se to i ostvari. Ono pokazuje predanost i spremnost ove hrvatske Vlade da pomogne i podupre posebice razvoj Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao središnje institucije Hrvata u Srbiji, ali i ostalih hrvatskih ustanova i udruga u ovoj državi. Želim istaknuti kako predsjednik Vlade **Andrej Plenković** ima veliko razumijevanje i interes za pitanja Hrvata izvan Hrvatske, pri čemu su Hrvati u Srbiji itekako važni. Upravo zahvaljujući njemu područje odnosa s Hrvatima izvan *Lijepe naše* jedno je od rijetkih područja u kojima proračunska sredstva tijekom godina, koje je obilježila svjetska pandemija koronavirusa i potresi koji su pogodili Hrvatsku, nisu smanjivana nego su i tada blago rasla. Važno je istaknuti kako je spremnost Hrvata u Srbiji, a posebice HNV-a, za provođenje sve kompleksnijih i sve većih projekata, isto tako bila važan čimbenik pri planiranju povećanja

potpore. Jer, zbilja je za ostvarenje ovako velikoga opsega potpore i različitih aktivnosti bilo potrebno osigurati i značajna financijska sredstva, pa valja istaknuti kako su od 2016. do 2023. godine sredstva namijenjena pripadnicima hrvatske nacionalne manjine povećana višestruko, oko 560 %, pri čemu su povećana sredstva u svih 12 država, a najviše u Srbiji, gdje su sredstva u 2023. godini bila šesnaest puta veća od onih u 2016. godini. Posebno mjesto u svezi financijske potpore zauzimaju projekti od strateškoga značaja za koje je Vlada za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji od 2018. do 2024. godine osigurala oko pet milijuna eura. Slijedom svega navedenoga, kada zbrojimo sve potpore za Hrvate u Srbiji u razdoblju od 2016. godine do danas sveukupno je dodijeljeno oko 7,3 milijuna eura.

► **Planira li se nastaviti s takvom razinom financiranja i dalje?**

Kao što sam i rekao, podrška potrebama hrvatskih manjinskih zajednicama je neupitna, a slijedom toga neupitna je i financijska potpora koju ćemo i nadalje povećavati u skladu s mogućnostima našega proračuna i potrebama hrvatske zajednice. Posebno mi je drago što Vlada u kontinuitetu podupire projekte od strateškoga značaja, a također podržava i nove koji se u partnerskoj suradnji provode s HNV-om i koji će dodatno osnažiti njegove aktivnosti i omogućiti ostvarivanje ambicioznih ciljeva. Podrška se nastavlja i putem našeg Programa za hrvatsku nacionalnu manjinu koji je upravo u tijeku i gdje su sredstva povećana 15 % u odnosu na prošlu godinu, kao i putem programa financiranja posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske, koji se provodi dvaput godišnje. Otvoreni smo za razvoj različitih aktivnosti, namjeravamo i nadalje osnaživati našu svekoliku suradnju, a to znači da ćemo i nadalje povećavati financijsku razinu potpore.

► **Kakve su Vaše ocjene kako će ova financijska sredstva pridonijeti boljem položaju Hrvata u Srbiji?**

Uvijek možemo bolje, a tome i težimo, to i radimo. U ovih osam godina koje su iza nas, jasno je vidljivo kako smo u čvrstom partnerstvu, zajedničkim naporima ostvarili i ostvarujemo niz projekata koji imaju za cilj unaprijeđenje položaja Hrvata u Srbiji. Ova suradnja doprinosi poboljšanju životnih uvjeta i pruža snažnu podršku hrvatskoj zajednici na različitim područjima, radimo zajedno kako bismo osigurali bolju budućnost za Hrvate u Srbiji i unaprijedili njihovu ulogu, vidljivost i uključenost u društvu države u kojem žive. Pravi primjer te suradnje je Hrvatski dom – Matica u Subotici, koji je sjedište Hrvatskoga nacionalnog vijeća, vaše Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Projekt je to koji je na inicijativu HNV-a u potpunosti financirala hrvatska Vlada, čijem je otvorenju prisustvovao i sam predsjednik Andrej Plenković te predstavlja središnje mjesto okupljanja i djelovanja hrvatske zajednice u Subotici, u Bačkoj i šire, s ciljem promicanja njezinih interesa i jačeg položaja u društvu. Spomenut ću i našu kontinuiranu potporu Udruzi bunjevačkih Hrva-

ta *Dužijanica*, koji vrlo uspješno čuvaju i promoviraju ovu možda i najprepoznatljiviju tradicijsku kulturnu praksu Hrvata u Srbiji.

► **Kakvi su kriteriji za dodjelu sredstava za konkretne projekte? Tko o tome odlučuje?**

Izuzetno nam je važno da dodjela sredstava bude krajnje transparentna te smo osnovali Povjerenstvo, u kojemu su uz predstavnike našeg Ureda i predstavnici Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva znanosti i obrazovanja te Ministarstva kulture i medija. Što se tiče kriterija za dodjelu sredstava oni su propisani Pravilima koje donosi čelnik tijela koje provodi natječaj, a kojima se jasno definira utjecaj programa/projekta na očuvanje hrvatskoga identiteta i specifične tradicijske kulture hrvatske nacionalne manjine u domicilnoj državi, utjecaj na jačanje povezanosti hrvatske manjinske zajednice unutar domicilne države s manjinskim zajednicama u drugim državama te s Republikom Hrvatskom, utjecaj na povećanje razine prava i poboljšanja položaja hrvatske manjinske zajednice u matičnoj državi, utjecaj na razvijanje obrazovnih i kulturnih sadržaja te poboljšanje uvjeta života pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica, kao i institucionalna i organizacijska razvijenost, stručnost i kapaciteti prijavitelja za provedbu programa/projekta. Na kraju, na temelju prijedloga Povjerenstva čelnik tijela donosi Odluku o raspodjeli financijske potpore programima i projektima.

► **Koji su učinci, po Vašim ocjenama, dosadašnjih ostvarenih projekata?**

Evo, odgovor na ovo pitanje je upravo povezan s prethodnim pitanjem, odnosno kriterijima za dodjelu sredstava konkretnim projektima. Od posebne važnosti nam je jačanje hrvatskih manjinskih zajednica u domicilnim državama s naglaskom na razvijanje suradnje s matičnom domovinom Hrvatskom. A to se ostvaruje upravo kroz realizaciju projekata/programa kojima je cilj očuvanje hrvatskoga identiteta, tradicijske kulture, međusobna suradnja hrvatskih manjinskih zajednica, razvijanje obrazovnih i kulturnih sadržaja, institucionalno osnaživanje i jačanje kapaciteta zajednice, a sve to da bi došlo do poboljšanja uvjeta života pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica i njihove afirmacije u sredinama u kojima žive. Upravo hrvatska nacionalna manjina u Srbiji, čiji pripadnici najvećim dijelom žive u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, primjer je uspješnosti u osmišljavanju i ostvarivanju mnogobrojnih projekata različitog profila, a što je sve više uočljivo u sredinama u kojima žive. U ovome trenutku, kao kruna dugogodišnjeg mukotrpnog rada, je upravo realizacija projekta Hrvatskog doma – Matica, za čije institucije koje u njemu djeluju iskreno vjerujemo da će biti rasadnik intelektualnog, kulturnog i najšire gledano društvenog, pa i političkog prosperiteta Hrvata u Srbiji.

► **Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je ove godine i natječaj i za stipen-**

diranje studenata koji studiraju u Srbiji. Nova je to potpora Hrvatima u Srbiji.

Prethodno sam istaknuo kako su nama u Središnjem državnom uredu u fokusu djeca i mladi, jer oni su trajni zalog prosperitetnije budućnosti koju im osiguravamo projektnom suradnjom, ali i potporama u obrazovanju. To su načini kojima omogućujemo da sačuvaju svoj hrvatski identitet, kao i pripadnost jedinstvenom i cjelovitom hrvatskom narodu. Jedan takav je Program stipendiranja putem kojeg i mladi pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji mogu ostvariti pravo na dobivanje naših studentskih stipendija. Drago mi je da smo ove godine i po tom pitanju napravili dodatan iskorak, kojim pravo na stipendiju mogu ostvariti i oni studenti koji studiraju u Srbiji, a za njih je osigurano 150 stipendija, što će im, vjerujemo, biti dodatan poticaj da ostanu živjeti u državi u kojoj njihovi pretci žive naraštajima i da svojim radom unaprijede kvalitetu života autohtone hrvatske zajednice. Također, tu je i naš Program posebne upisne kvote, pa koristim priliku podsjetiti sve mlade Hrvaticice i Hrvate, buduće studente te ih pozvati da ozbiljno razmotre mogućnost upisa na hrvatska visoka učilišta, koja im to omogućavaju od 2018. godine, a do danas je na ovaj način najviše upisanih studenata upravo pripadnika hrvatske nacionalne manjine iz Srbije. Za njih je ovo jedna od prilika da se povežu s domovinom i to njihovim osobnim dolaskom u Hrvatsku radi stjecanja kvalitetnog obrazovanja. Svim studentima osigurava se smještaj u studentske domove te stipendija Središnjeg državnog ureda. I ono što svakako zanima potencijalne stipendiste, studirali oni u Hrvatskoj ili Srbiji, je da se stipendije dodjeljuju studentima za jednu akademsku godinu jednokratno, odnosno za razdoblje od 10 mjeseci u mjesečnom iznosu od 150 eura, što sveukupno iznosi 1.500 eura. Ulaganjem u djecu i mlade grade se čvrsti temelji i sije sjeme svih budućih uspjeha.

► Za hrvatske gospodarstvenike u Bosni i Hercegovini postoji zaseban program potpore. Može li se očekivati uvođenje takve potpore i za hrvatske gospodarstvenike u Srbiji?

Na dobrom primjeru pružanja potpore hrvatskim poduzetnicima u Bosni i Hercegovini, na sličan način željeli bismo i poduzetnicima, pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, pružiti potporu i gospodarski ih osnažiti u godinama koje dolaze. Možemo se složiti kako je materijalna dobrobit pripadnika hrvatske nacionalne manjine jednako važna kao i njihova identitetska, odnosno kulturna osobitost u državama u kojima žive. Stoga ćemo u tom pogledu pokušati nastojati osigurati sustavniju programsku gospodarsku podršku. Činjenica je kako smo i dosad davali potpore određenim gospodarskim aktivnostima, a to namjeravamo značajno povećati u predstojećem razdoblju. No, rekao bih kako je uz pružanje financijske potpore vrlo važno poboljšanje komunikacije i suradnje te međusobno povezivanje, što itekako vrijedi u području gospodarstva. Stoga ćemo intenzivno tražiti načine, kako pružanja snažnije potpore hrvatskim gospodarstvenicima u Srbiji, a posebno poljoprivrednicima,

tako i još boljeg međusobnog povezivanja te nam tako svima zajedno povećavati šanse za uspjeh.

► Nositelj ste liste Hrvatske demokratske zajednice u 11. izbornoj jedinici koja je posebna izborna jedinica za hrvatske državljane koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj. Tko još čini listu? Tko su kandidati?

Kandidati su osobe koje su svojim radom dokazale da žele i znaju jačati suradnju između Hrvata izvan *Lijepe naše* i hrvatske države. Kada sam došao na čelo Ureda, zatekao sam vrlo slabe odnose s hrvatskim iseljeništvom, neartikuliranu državnu politiku prema Hrvatima u Bosni i Hercegovini i hrvatskoj nacionalnoj manjini u Srbiji, Crnoj Gori, Sloveniji... Ovi ljudi koji su na listi zaslužni su za veliku promjenu koja se dogodila i s kojima želimo graditi budućnost državnih odnosa prema Hrvatima izvan Hrvatske. Među njima su i čelnici institucija Hrvata u Srbiji i Mađarskoj, **Jasna Vojnić** i **Ivan Guban**, koje poznajem niz godina i s kojima izvrsno surađujem. Oboje su u svome dosadašnjem radu pokazali da su spremni učiniti velike i važne stvari za svoju zajednicu i cijeli naš narod. Jako sam ponosan što su zajedno sa mnom na listi stranke koja je stvorila samostalnu i demokratsku hrvatsku državu i koja brine jednako o svim Hrvatima gdje god živjeli. Zajedno smo spremni na sve izazove!

► Što zastupnici u Hrvatskom saboru koje bira dijaspora, odnosno hrvatska manjina, mogu doprinijeti poboljšanju položaja Hrvata izvan Hrvatske?

Hrvatski sabor je institucija koja ima posebnu važnost za sve nas, u kojoj su se donosile mnoge ključne odluke u našoj povijesti, a koja je i danas središnje mjesto zakonodavne vlasti u Hrvatskoj. Izuzetno je važno da u radu Sabora sudjeluju predstavnici svih segmenata hrvatskoga društva i hrvatske nacije, pa tako i predstavnici Hrvata izvan Hrvatske. U prošlosti je mandatu Hrvatskoga sabora učinjen, isto tako, veliki pomak prema boljem razumijevanju ključnih pitanja i snažnijem zagovaranju potreba i interesa Hrvata izvan Hrvatske. Bio je osnovan poseban Odbor za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji je vrlo aktivno radio, u čijem radu su posebno aktivni bili zastupnici izabrani u 11. izbornoj jedinici, ali i mnogi drugi, a na tematske sjednice koje su bile organizirane, pa i s temom statusa i položaja Hrvata u Srbiji i hrvatske nacionalne manjine općenito, uz predstavnike hrvatske Vlade, bili su pozivani i predstavnici Hrvata iz tih država, poput **Adrijana Vuksanovića** iz Crne Gore, **Đanina Kutnjaka** iz Slovenije ili ranije spomenutih Ivana Gubana iz Mađarske i Jasne Vojnić iz Srbije. Zastupnici itekako mogu puno toga učiniti i puno su toga učinili, a jamčim da ćemo ubuduće činiti još više. Na koncu, dozvolite mi istaknuti kako sam proveo osam godina na čelu Središnjeg državnog ureda u kojemu smo, uvažavajući potrebe i inicijative Hrvata koji žive izvan *Lijepe naše*, s puno volje i entuzijazma radili zajedno s njima na dobrobit svih nas te sam uvjeren da ćemo, nastavljajući predano raditi i dalje, uz Božju pomoć, imati i sljedećih, ne četiri, nego još osam godina zajedničkog rasta i razvoja.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog

Poziv pripadnicima manjina da djecu upišu na nastavu na materinskom jeziku

Povodom početka upisa djece u prvi razred osnovne škole za školsku 2024./25. godinu, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog pozvalo je pripadnike nacionalnih manjina da djecu upišu na nastavu na materinskom jeziku.

Ministarstvo podsjeća da pripadnici nacionalnih manjina u našoj državi imaju pravo djecu upisati u razrede u kojima se nastava izvodi na njihovom materinskom jeziku, i koristi priliku da potakne i ohrabri pripadnike nacionalnih manjina da tu mogućnost bez ikakvih zadržki u cijelosti i ostvare.

»Pravo na obrazovanje na materinskom jeziku u Republici Srbiji garantirano je Ustavom (članak 79.), Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (čl. 13., 14. i 15.), a detaljnije razrađeno čitavim setom prosvjetnih zakona. Ono počiva na uvjerenju da je obrazovanje na materinskom jeziku važan resurs za očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta pripadnika svake zajednice, vrijednosti čijoj je dosljednoj primjeni posvećena Republika Srbija. Radi ostvarivanja ovog prava Republika Srbija osigura-

la je cjelokupno obrazovanje na materinskom jeziku – od predškolskog do srednjoškolskog obrazovanja, osim na srpskom jeziku, na osam jezika nacionalnih manjina: albanskom, bosanskom, bugarskom, mađarskom, rusinskom, rumunjskom, slovačkom i hrvatskom jeziku. Ono se ostvaruje u mjestima u kojima živi značajan procenat pripadnika ovih zajednica«, navode u Ministarstvu.

Osim toga, za učenike koji ne pohađaju nastavu na materinskom jeziku omogućeno je pohađanje 16 izbornih predmeta/programa Materinski jezik

s elementima nacionalne kulture. Ovi izborni predmeti/programi osim na spomenutih osam jezika na kojima se izvodi i cjelokupna nastava, izvode se i na bunjevačkom, vlaškom, makedonskom, njemačkom, romskom, slovenskom, ukrajinskom i češkom jeziku.

Cjelokupnu nastavu na manjinskim jezicima u osnovnim i srednjim školama u Srbiji u tekućoj školskoj godini pohađaju 45.683 učenika.

H. R.

Obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina

Poštujući osnovno ljudsko pravo na obrazovanje Republika Srbija je osigurala uvjete da svaki građanin ima pravo na obrazovanje na materinskom jeziku. Pravo na obrazovanje na materinskom jeziku može se ostvariti kroz nastavu na jezicima nacionalnih manjina, pohađanjem izbornog predmeta jezik nacionalne manjine i u dvojezičnoj nastavi.

Cjelokupno obrazovanje na svom materinskom jeziku, uz obvezni nastavni predmet Srpski kao nematerinji jezik, omogućeno je učenicima osam nacionalnih manjina: albanske, bošnjačke, bugarske, mađarske, rumunjske, rusinske, slovačke i hrvatske nacionalne manjine.

U predškolskim ustanovama također je omogućeno ostvarivanje odgojno-obrazovnog rada na jednom od osam jezika nacionalnih manjina.

Za učenike pripadnike nacionalnih manjina koji se obrazuju na srpskom jeziku omogućeno je pohađanje 16 izbornih predmeta/programa Materinji jezik/govor s elementima nacionalne kulture.

To su: mađarski, bosanski, romski, rumunjski, slovački, bugarski, hrvatski, rusinski, bunjevački, vlaški, makedonski, ukrajinski, češki, albanski, slovenački jezik s elementima nacionalne kulture.

Dvojezično obrazovanje na srpskom i jeziku nacionalne manjine ostvaruje se samo u jednoj osnovnoj školi na bugarskom i srpskom jeziku.

Prema podacima sa sajta Ministarstva prosvjete u Srbiji 45.683 učenika pohađa nastavu na jezicima manjina u 189 škola koje realiziraju obrazovanje na jednom od osam jezika nacionalnih manjina.

I. B.

SLOŽITE KOCKICE U ODGOJU VAŠE DJECE

UPIS:
od 1. travnja
do 31. svibnja 2024.

ŠKOLSKA
2024./25.

UPIS
U 1. RAZRED
OSNOVNE ŠKOLE

NASTAVA NA
HRVATSKOME
JEZIKU

**OŠ „Ivan Milutinović”
Subotica i Mala Bosna**
024 671 180
064 11 472 88
08.00–18.00
os.ivanmilutinovic24@mts.rs

**OŠ „Matija Gubec”
Tavankut**
024 4767010
8.00–13.00
info@osmgubec.edu.rs

**OŠ „Matko Vuković”
Subotica**
024 4562 573
9.00–14.00
osnovnaskola@
matkovukovic.edu.rs

**OŠ „22. oktobar”
Monoštor**
025 807 531
9.00–14.00
os22oktobar@mts.rs

**OŠ „Vladimir Nazor”
Đurđin**
024 4768 035
024 4768 677
8.00–13.00
osvnazor@gmail.com

Potrebno je zakazati termin putem
eUprave ili kontaktirati izabranu školu.

Upis djece u vrtiće, osnovne i srednje škole na hrvatskom jeziku

O d školske 2002./03. godine u prosvjetnom sustavu odvija se nastava na hrvatskom jeziku prema Programu nastave i učenja Republike Srbije. Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji uz potporu Udruge *Naša djeca* iz Subotice uoči upisa djece u vrtiće, osnovne i srednje škole u kojima postoji mogućnost odgoja i obrazovanja na hrvatskom jeziku provodi i ove godine kampanju pod nazivom »Složite kockice u odgoju vaše djece« o čemu više informacija možete saznati na Facebook i Instagram stranicama HNV-a i Udruge *Naša djeca*.

Termini upisa:

1. upisi u vrtiće: 1. – 26. IV.
2. upisi u osnovne škole: 3. IV. – 31. V.
3. upisi u srednje škole slijede nakon završnih ispita »male mature« koji će biti realizirani 17., 18. i 19. VI.

Upisi u vrtiće

Roditelji prijavu za upis djece u željeni vrtić podnose putem portala euprava.gov.rs.

Ustanove u kojima se odgojno-obrazovni rad realizira na hrvatskom jeziku su:

1. Vrtić i jaslice *Marija Petković – Sunčica*, Subotica
2. Vrtić i jaslice *Marija Petković – Biser*, Subotica
3. Vrtić *Petar Pan*, Tavankut
4. Vrtić pri OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin.

Upisi u osnovne škole

Roditelji upis djece u osnovne škole na cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku obavljaju podnošenjem prijave na portalu euprava.gov.rs, a mogu i izravno kontaktirati izabranu školu te je posjetiti u dogovorenom terminu.

Osnovne škole u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku su:

1. OŠ *Matko Vuković*, Subotica
2. OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica i Mala Bosna
3. OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin
4. OŠ *Matija Gubec*, Tavankut
5. OŠ *22. oktobar*, Monoštor

Upisi u srednje škole

Nakon završnih ispita »male mature« koji će biti realizirani od 17. – 19. VI. slijede preliminarni i konačni rezultati ispita, ispunjavanje liste želja te, konačno, upis u srednju školu.

Cjelovita nastava koja se realizira na hrvatskom jeziku postoji u sljedećim srednjim školama u Subotici:

1. Gimnazija *Svetozar Marković* – opći smjer
2. Politehnička škola Subotica – tehničar multimedija
3. Srednja medicinska škola – medicinska sestra – odgojitelj

Po završetku srednje škole učenici mogu upisati bilo koji fakultet u Srbiji i Hrvatskoj.

Godina 2008. – godina završenog konstituiranja

Izvršno vijeće APV je na sjednici održanoj 29. listopada 2008. donijelo Rješenje o razrješenju vršitelja dužnosti ravnatelja Tomislava Žigmanova i Rješenje o imenovanju ravnatelja Zavoda, kojim se, temeljem, prijedloga HNV-a od 8. rujna 2008., Tomislav Žigmanov imenuje za ravnatelja na razdoblje od četiri godine

O d konca trećeg mjeseca 2008. godine, kada je utemeljen Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i predložena tijela upravljanja i nadzora (Upravni odbor, Nadzorni odbor i ravnatelj Zavoda u statusu vršitelja dužnosti), do konca 2008. obavljani su svi potrebni, inače složeni i zahtjevni, poslovi koji se neposredno odnose na proces konstituiranja Zavoda – doneseni su svi temeljni akti, uspješno je priveden kraju proces registracije i stvorene su i sve druge formalne pravne pretpostavke za početak zakonitog poslovanja i rada Zavoda. Više pojednosti donosimo u ovom nastavku našega feljtona.

U Odluci o osnutku definirana misija ZKVH-a

Odluka o suosnivanju Zavoda (Odluka Skupštine AP Vojvodine od 10. ožujka 2008. i Odluka Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine od 29. ožujka 2008.) objavljena je u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodina* broj 7 od 7. travnja 2008. Prema istoj, Zavod je utemeljen radi »očuvanja, unapređenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini« (čl. 1). Temeljna programska misija određena osnivačkim aktom sadržana je u radu na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u područjima kulture, umjetnosti i znanosti vojvođanskih Hrvata, zatim radu u području bibliografije i arhivistike, menadžmentu i edukaciji u kulturi i, na kraju, u poticanju, organiziranju i priređivanju kulturne produkcije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Prijedlozi kandidata za članove Upravnog i Nadzornog odbora Zavoda Hrvatsko nacionalno vijeće je prosljedilo Izvršnom vijeću APV, koje je na svojoj sjednici održanoj 29. travnja donijelo Rješenje o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora Zavoda i Rješenje o imenovanju predsjednika i članova Nadzornog odbora Zavoda. Članovi prvog UO, izabrani prema teritorijalnom, stručnom, dobnom i rodnom kriteriju, su: predsjednik **Dujo Runje**, članovi **Olga Šram** (Subotica), **Cecilija Miler** (Sombor), **Josip Tolj** (Lemeš), **Katarina Čeliković** (Subotica), **Marija Lovrić** (Novi Sad), vlč. **Eduard Španović** (Srijemska Mitrovica), **Zvonimir Pelajić** (Plavna) i preč. mr. **Andrija**

Anišić (Subotica), dok su članovi NO bili predsjednik **Ivan Budinčević**, te **Josipa Vojnić Tunić** i **Ljiljana Dulić**, svi iz Subotice. Na poziv HNV-a kao osnivača, prva, konstitutivna sjednica Upravnog odbora Zavoda održana je 21. svibnja 2008.

Na prvoj sjednici Upravnog odbora razmatran je i usvojen prijedlog Statuta Zavoda, koji je upućen osnivačima na suglasnost. Postupajući po toj inicijativi, HNV je na izvanrednoj sjednici održanoj 27. svibnja 2008. donijelo Odluku o davanju suglasnosti. S druge strane, i Izvršno vijeće APV je na svojoj sjednici od 4. lipnja 2008. donijelo Rješenje o davanju suglasnosti na Statut Zavoda, čime je omogućeno da se obavi procedura registracije Zavoda kod mjerodavnog sudskog tijela. Kako bi se registracija mogla obaviti, privremeno sjedište Zavoda nalazilo se na adresi Hrvatske čitaonice, u Ulici Bele Gabrića 21 u Subotici, a u tu svrhu, s titularom vlasništva, Rimokatoličkim župnim uredom sv. Roka, 1. lipnja 2008. sklopljen je ugovor o zakupu poslovne prostorije na spomenutoj adresi.

Složeni procesi konstituiranja

Radi prijave pravnog subjekta mjerodavnom sudu, prigodom čega je bilo potrebno priložiti osnivački polog u dinarskoj protuvrijednosti od 500 eura, s Hrvatskim nacionalnim vijećem kao suosnivačem sklopljen je 26. lipnja 2008. sporazum o uplati rečenog iznosa na privremeni račun Zavoda, s time da se po priljevu sredstava na račun Zavoda, spomenuta sredstva vrata HNV-u. Rješenje o upisu u sudski registar Trgovačkog suda u Subotici doneseno je 1. srpnja 2008. Vršitelj dužnosti ravnatelja Zavoda **Tomislav Žigmanov** 23. srpnja 2008. donosi Odluku o sadržaju i obliku pečata Zavoda, te se odmah pristupa izradi istog, kako bi se do kraja mogle obaviti sve radnje vezane za registraciju.

Dana 30. srpnja 2008. Republički zavod za statistiku izdao je Obavijest o razvrstavanju Zavoda prema Klasifikaciji djelatnosti, te dodijelio oznaku šifre djelatnosti i matični broj. Potvrda o obavljenoj registraciji u Poreznoj upravi Ministarstva financija Republike Srbije izdana je 4.

kolovoza 2008. Procedura registracije Zavoda završena je 26. kolovoza 2008., zaključivanjem ugovora o otvaranju tekućeg računa s poslovnom bankom *ProCredit Bank a.d.* Beograd, čime su se stekli uvjeti i za financijsko poslovanje te početak funkcioniranja Zavoda kao pravne osobe.

Usporedno s time, kao preduvjet za zakonito funkcioniranje Zavoda, tijekom listopada 2008. počelo se i s donošenjem neophodnih pravilnika. Tako je 13. listopada donesen Pravilnik o pečatima, žigovima i štambiljima Zavoda, 31. listopada Pravilnik o sistematizaciji poslova, a 5. studenoga Pravilnik o postupku javne nabave male

raspoređivanju sredstava za zavode za kulturu vojvođanskih Mađara, Hrvata, Rumunja, Rusina i Slovaka, koju je usvojilo Izvršno vijeće APV 25. lipnja 2008., te obavijesti pokrajinskog tajnika za kulturu o potrebnoj dokumentaciji za sufinanciranje rada Zavoda od 18. kolovoza 2008. HNV je dana 9. rujna donijelo pozitivno mišljenje o spomenutom dokumentu, te je isti poslan na suglasnost.

No, v. d. ravnatelja Zavoda je tijekom listopada morao izraditi novi Financijski plan za 2008. godinu, budući da prethodni nije bio u skladu s odlukama IV APV te je isti usvojio Upravni odbor na sjednici održanoj 4. studenoga 2008. Na novi Financijski plan HNV je donijelo Odluku o pozitivnom mišljenju 5. studenoga 2008., a predmetni dokument je preko Pokrajinskog tajništva za kulturu poslan Izvršnom vijeću APV na davanje suglasnosti. Rješenja o suglasnosti na Financijski plan za 2008., Program rada za 2008. i Pravilnik o sistematizaciji u Zavodu, IV APV donijelo je 10. prosinca 2008.

Inače, Pokrajinsko tajništvo za kulturu je ranije, 10. rujna 2008., donijelo Rješenje o raspodjeli sredstava tekuće budžetske rezerve raspoređenih Pokrajinskom tajništvu za kulturu za zavode za kulturu vojvođanskih Mađara, Slovaka, Rumunja, Rusina i Hrvata za 2008. godinu, po kojemu je Zavodu određena dotacija u ukupnom iznosu od 5,5 milijuna dinara, s time da se na račun korisnika odmah uplaćuje 4,2 milijuna dinara. Ugovor o dodjeli sredstava tekuće budžetske rezerve raspoređenih Pokrajinskom tajništvu za kulturu zaključen je između Zavo-

da i Pokrajinskog tajništva za kulturu 15. rujna 2008., a već sutradan je Pokrajinsko tajništvo za kulturu donijelo Rješenje o prijenosu sredstava tekuće budžetske rezerve raspoređenih Pokrajinskom tajništvu za kulturu. Zavodu su, pak, doznačena sredstva u iznosu od 4,2 milijuna dinara 13. listopada 2008., što je konačno omogućilo nesmetano odvijanje aktivnosti na poslovima uređenja i opremanja prostorija, te prvih programskih aktivnosti Zavoda. Drugi dio sredstava, u visini 1,3 milijuna dinara isplaćen je Zavodu 29. prosinca 2008., temeljem Ugovora o dodjeli novčanih sredstava iz budžeta AP Vojvodine za 2008. godinu od 11. prosinca 2008. Napomenut ćemo još da je riječ o visini sredstava koja su bila gotovo dva puta manja od zavoda drugih nacionalnih zajednica?

S poduzećem *Finex d.o.o.* 17. listopada sklopljen je Ugovor o pružanju knjigovodstvenih usluga, čime se financijsko poslovanje moglo odvijati u punom kapacitetu. Upravni odbor na IV. sjednici od 29. prosinca usvojio je Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama te Program rada za 2009. i Financijski plan za 2009. Na taj način su uspješno okončani svi formalno-pravni i postupajući koraci u složenom procesu konstituiranja Zavoda.

Formiran Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Zastupnici Skupštine AP Vojvodine donijeli su odluku o formiranju zavoda za kulturu pet nacionalnih manjina, među kojima i hrvatske. Za vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata imenovala je publicista Tomislava Žigmanova. U izjavi za HR on kaže kako će prvi koraci biti usmjereni na okončanje institucionalne izgradnje Zavoda, odnosno imenovanje Upravnog i Nadzornog odbora. «Skupa s njima sačinjit će se temeljni dokumenti Zavoda, prije svega Statut, kako bi se Zavod mogao registrirati kao samostalna javna ustanova. Usporedo s aktivnostima na tome planu, poradit ćemo i na izradi konkretnoga programa rada za iduće razdoblje. Program rada treba na neki način sadržati i operacionalizirati glavnu svrhu postojanja Zavoda, a to je rad na, kako stoji u Odluci o osnivanju, očuvanju, unapređenju i razvoju kulture vojvođanskih Hrvata. Pri tomu će se voditi računa kako o konkretnim prilikama u prostoru naše kulture i njezinim potencijalima tako i financijskim resursima koje ćemo imati na raspolaganju. Početak korištenja proračunskih sredstava, koja će biti u visini od nekoliko milijuna dinara na godišnjoj razini, ovisit će o vremenu i dinamici institucionalizacije Zavoda», kaže Žigmanov, dodajući kako će sjedište Zavoda za početak biti u Subotici, točnije u kući pokojnog profesora Bele Gabrića.

Tomislav Žigmanov

Prva izjava v. d. ravnatelja ZKVH-a Tomislava Žigmanova (iz *Hrvatske riječi* 14. ožujka 2008. (br. 263))

vrijednosti. Na sjednici UO od 4. studenoga donijeta je i Odluka o visini naknade za rad i putnih troškova po sjednici za članove Upravnog i Nadzornog odbora te Poslovnik o radu UO.

Izvršno vijeće APV je na sjednici održanoj 29. listopada 2008. donijelo Rješenje o razrješenju vršitelja dužnosti ravnatelja Tomislava Žigmanova i Rješenje o imenovanju ravnatelja Zavoda, kojim se, temeljem prijedloga HNV-a od 8. rujna 2008., Tomislav Žigmanov imenuje za ravnatelja Zavoda na razdoblje od četiri godine. Budući da se u to vrijeme Hrvatsko nacionalno vijeće, zbog frakcijskih trvenja i razdora među vijećnicima, nije moglo sastajati gotovo godinu dana, prijedlog za imenovanje ravnatelja donio je tadašnji predsjednik **Branko Horvat**.

Financiranje i financijsko poslovanje

Na drugoj sjednici Upravnog odbora, održanoj 6. rujna 2008., donesen je Program rada s financijskim planom Zavoda za 2008., koji je sastavljan na temelju Odluke o

Uljane repice sve više na subotičkim njivama

O d prije nekoliko dana subotičkim njivama prevladava žuta boja: procvjetala je uljana repica. Ova ozima kultura posijana je zimom na 6.400 ha, što je u odnosu na prije 15-ak godina značajno povećanje kada je gotovo nije niti bilo.

Direktor Poljoprivredne stručne službe Subotica **Damir Varga** kaže kako se poljoprivrednici svake godine sve više odlučuju za uljanu repicu, jer je to kultura koja može

podnijeti manjak padalina, što je uslijed klimatskih promjena sve češći slučaj.

»Uljana repica je na sjeveru Bačke zastupljena zato što smo mi aridnije područje, područje uvijek s manje padalina. Ovo je ozima kultura, a zimske padaline su ipak malo izvjesnije nego ljetne. Klimatske promjene su tu, zime su sve blaže, ljeti su sve veći ekstremi, toplinski valovi sve dulje traju, a padalina fali. Uljana repica daje sigurnost i ona je dobar predusjev za sve kulture, osim one iz familije kupusnjača«, kaže Varga.

On kaže kako su se značajno povećale površine pod uljanom repicom, ali i smanjile površine pod kukuruzom.

»Imat ćemo velike probleme s proizvodnjom kukuruza. To je uvijek bila glavna ratarska kultura, smatrali su je 'bankom' poljoprivrednika, a sad živimo u vremenu kada će biti sve neizvjesnija njegova proizvodnja. Ostaju nam ozime kulture, ali ne možemo sve ozime kulture sijati«, kaže Varga.

J. D. B.

Puštena u rad onlajn platforma za praćenje kvalitete zraka u Subotici

O rganizacija *IT Subotica 2030* pokrenula je novu veb platformu koja omogućava građanima da u realnom vremenu prate stanje kvalitete zraka širom Subotice. Ova platforma, kako prenosi portal *subotica.com*, donosi određene novine u monitoringu kvalitete zraka, omogućujući korisnicima da dobiju detaljne informacije o koncentraciji PM čestica u zraku (PM 1, PM 2.5 i PM 10), s posebnim naglaskom na PM 2.5, koje su ključne za zdravlje ljudi.

Krajem prošle godine, organizacija *IT Subotica 2030* postavila je 20 uređaja za praćenje kvalitete zraka na teritoriju grada Subotice, a sada predstavljaju i digitalni alat koji omogućava građanima da u realnom vremenu prate stanje zraka. Veb adresa ovog digitalnog alata je *vazduh.itsubotica2030.rs*, dizajnirana tako da bude pristupačna kako na kompjutorima, tako i na mobilnim uređajima.

»Korisnici mogu vizualno pratiti kretanje vrijednosti na mapi u posljednjih 24, 36, 48 sati, kao i posljednjih sedam dana. Kompletan historijat podataka mjerenja bit će dostupan za pretragu kroz tabelarne prikaze, a svi podaci su besplatno dostupni za preuzimanje u istraživačke svrhe. Uz to, subotička platforma će pružati preporuke o dijelovima grada s najčistijim zrakom u danom trenutku, omogućavajući korisnicima da bolje planiraju svoje aktivnosti. Veliki akcent stavljen je i na edukaciju, pružajući korisne informacije o tome kako građani mogu doprinijeti poboljšanju kvalitete zraka i smanjiti štetne utjecaje«, navode iz ove organizacije, a prenosi *subotica.com*.

Korištenje sajta je potpuno besplatno. U narednom periodu organizacija *IT Subotica 2030* planira nastaviti s nabavkom i postavljanjem novih uređaja za praćenje kvalitete zraka na još više lokacija.

Put u legendu

Na prednjem staklu pisalo je »11. XI. 1897 – 2. IV. 1974«, a na bočnom jedan od natpisa bio je »HVALATI VERNOM SI NAS SLUŽIO«.

Da, baš je to – sa svim pravopisnim i činjeničnim greškama – stajalo na jednom od tramvaja za vrijeme njegove posljednje vožnje 2. travnja 1974. Tisuće Subotičana, po nekim izvorima i više od 10.000, izašlo je toga dana od Somborske kapije pa do centra i od centra prema Paliću oprostiti se od omiljenog im vozila, vozila koje ih je neprekidno prevozilo skoro 77 godina. Cvijeće na tramvaju i suze u očima sugrađana svjedočili su sprovodu stroja kog su voljele sve generacije Subotičana, a kog je prinudno upokojilo tadašnje rukovodstvo Skupštine općine na preporuku svojih kolega iz Novoga Sada (grada koji je već prije Subotice ukinuo tramvaj). Ovoj ganutljivoj slici nedostajali su još

oprostila od tramvaja, *Politika*, 14. travnja 2019.). I bez preciznijeg računanja jasno je da se prije sto godina tramvajem dnevno vozilo šest-sedam, a prije nešto više od pola vijeka (kada su već i autobusi prometovali) bar 12-13 tisuća putnika! Da, bilo je to vrijeme kada je Subotica bila treći industrijski grad u Jugoslaviji (iza Zagreba i Beograda) sa svojih oko 60.000 zaposlenih i kada je vožnja tramvajem, napose na Palić, imala status kulta u očima sugrađana. Nedjelja, lijep dan, »otvorena kola«... Pa samo onaj tko mora ostaje doma. A na Muškom štrandu, dokle je na koncu vozio tramvaj, i 40-50 tisuća Subotičana.

Za razliku od građana, nove vlasti (one nakon Drugog svjetskog rata) prema tramvaju nisu bile sentimentalne, o čemu je najbolje svjedočio njihov izgled. Iako im je zvono tramvaja svakodnevno zvonilo pod prozorima ureda, iako su u njima vidjeli grozdove putnika, tadašnje su vlasti dopustile da pred njihovim očima tramvaj vene i propada, baš kao gladni i žedni pas kod lošeg gazde. Na koncu je, i pored nepodijeljene ljubavi Subotičana prema svom tramvaju, pobijedila računica: miris svježeg benzina omamio je čelnike lokalne samouprave i ekološku trolu odgurio u staro željezo čiji se posljednji ostatci vide u centru grada, kod Rudić ulice. Taj obratni potez, žrtvovanja namjesto ulaganja, bio je prekretnica u povijesti ovoga grada koji se do tada mogao hvaliti samo uspjesima zbog mudrog rukovođenja gradom. Nakon toga slijedile su sve same kapitalne katastrofe (Kazalište, kompleks otvorenih bazena, gašenje industrijskih giganata, devastacija centra s tendencijom daljeg širenja...), a da je Grad u svemu tome u najboljem slučaju imao samo ulogu promatrača, a nerijetko i kolovođe. Ali... nije to samo specifičnost Subotice, to je sudbina svake sredine u kojoj politika i novac iz igre izbace znanje, pa ti na koncu ništa drugo ne ostane nego izlet do Osijeka ili Segedina ne bi li se prisjetio slika vlastitog grada.

Broj onih koji se sjećaju tramvaja u Subotici svakoga je dana sve manje, pa će i njihove priče o tim vremenima jednoga dana prerasti u legendu koju će svatko obogaćivati novim detaljima ili izbacivati one stare, provjerene. Mnogi Subotičani zacijelo ne znaju da je **Muharem Bazdulj** saznao da je jedan engleski profesor, **John Hartley Williams** se zvao (1942. – 2014.), napisao opširnu pjesmu, pravu poemu pod naslovom *Lament za tramvajem Subotica – Palić*, a čiji dio stihova (u Bazduljevom prijevodu) glasi: »Hajde da lamentujemo nad stvarima bivšim / To je bar lako & ništa ne košta / Hajde da vidimo kakve bi stvari zaista trebale biti« (*Novi standard*, 2. lipnja 2022.).

Jer, kako čujemo, ni *Subotica-trans* se ne osjeća najbolje.

Z. R.

FOTO: Povijesni arhiv Subotica

jedino svećenici i kantor, pa da sve završi u Londonu – u jednoj od epizoda *Montyja Pythona* kojoj bi kao predložak mogao poslužiti pokladni običaj *sahranjivanja begeša*. Ali, i bez toga ovaj je događaj – bar za promatrače iz drugih sredina i s ovolike distance – dovoljno brešanovski groteskan da bi ga trebalo bojiti dodatim nijansama crne.

Na stranu to što svi izvori navode da je prvi tramvaj u Subotici krenuo 7. rujna 1897. i što se i iza godine (a ne samo dana i mjeseca) stavlja točka, to je samo dokaz ljudske nesavršenosti, kako u sjećanju tako i znanju; ovdje je bitna suština. A suština je ta – kada se na stranu stave emocije i presahle oči uplakanih sugrađana – da je ukidanje tramvaja bila jedna od najvećih grešaka u povijesti gradskih rukovodstava Subotice, veća i od rušenja zgrade Kazališta, greška s kojom bi se mjeriti moglo jedino od »ukidanje« Gradske kuće zarad nekog, kako se to danas moderno kaže, »stambeno-poslovnog objekta«.

Svakodnevica je ta koja je najbolje svjedočila o vezanosti Subotičana za tramvaj. Prema nekim podacima broj prevezenih putnika tramvajem u Subotici već je 1923. iznosio 2.225.104 (*O subotičkom tramvaju, struji i još ponečemu*, *WordPress.com*), da bi nepunih pedeset godina kasnije, 1971., ta brojka iznosila 4,7 milijuna (*Kako se Subotica*

Tramvaj u Subotici

Pola stoljeća od posljednje vožnje

Prometni inženjer Stipan Jaramazović kaže kako se sada vidi da odluka o ukidanju tramvaja nije bila dovoljno prostudirana te da je ona bila više politička negoli odluka struke

Prije 50 godina Suboticom je posljednji put prošao tramvaj. Toga dana, 2. travnja 1974. na ulice je izašao veliki broj građana kako bi se oprostio i ispratio ga. Vožnja je za sve bila besplatna, tramvaj je bio okićen vijencima cvijeća i svojim zvonom pozdravljao je okupljene koji su ga pratili na putu prema Paliću odakle se nije vratio.

Nekadašnji vozač tramvaja **János Seregi** također se sjeća toga posljednjega dana. Kaže, pola grada je izašlo na ulice kako bi vidjelo ili se posljednji put provozalo tramvajem u svojem gradu. Ovaj vozač za sebe također kaže da je kolekcionar, jer čuva mnoge fotografije i karte od tramvaja. Kaže, posebno mu je drago što ima zvono kojim je zvonio prigodom svakog polaska tramvaja s postaje. Zvono je bilo, navodi, srce tramvaja.

Za subotički tramvaj posebno je vezana i **Ruža Saulić**, čiji je otac bio vozač.

»Odrasla sam u tramvaju. Tata mi je vozio tramvaj i non-stop sam bila ondje s njim. On naprijed vozi, a ja na kraju vagona sjedim i radim domaću zadaću«, prisjeća se Saulić.

Kaže, najljepše joj je bilo voziti se tramvajem ljeti prema Paliću jer su tuda prometovali otvoreni tramvaji.

»Išli smo na Palić na kupanje otvorenim tramvajem. To je bilo jako lijepo; poseban doživljaj. Ti tramvaji su bili krcati! Svi su ih jako voljeli i bili smo ponosni što ih imamo«, kaže kćerka jednog od vozača.

Dodaje ona i kako su tramvaji uvijek bili točni, a vozači i kondukteri lijepo obučeni u svijetlo plave košulje, svečane hlače i cipele. Kaže i kako su polazili često, češće negoli sada autobusi – svakih 15-ak minuta.

Saulić govori da je plakala kada je čula da će se tramvaj ukinuti te da joj niti dan-danas nije jasno zašto se to dogodilo jer, kako kaže, u svim većim gradovima Europe tramvaj i dalje prometuje.

Je li se moglo izbjeći ukidanje?

Mnogi danas žale za tramvajem u Subotici, a postavlja se i pitanje je li se moglo izbjeći njegovo ukidanje.

FOTO: Povijesni arhiv Subotica

Dan za plakanje

Bio je to, kako doznajemo kroz razgovor sa svjedocima, vrlo emotivan dan za Subotičane. Nakon što im je gotovo 80 godina tramvaj bio javno prijevozno sredstvo, ukinut je odlukom općinskog rukovodstva da bi ga zamijenili autobusi koji su i danas jedina vrsta javnog prijevoza u gradu.

Kako je izgledao taj 2. travnja subotički kolekcionar **Gyula Dietrich** prokomentirao je samo: »To je za plakati«.

Prometni inženjer **Stipan Jaramazović** kaže kako se sada vidi da odluka o ukidanju tramvaja nije bila dovoljno prostudirana te da je ona bila više politička negoli odluka struke.

»U sklopu čitave rekonstrukcije puta trebalo je rekonstruirati šine, napojni vod i sve ostalo te je najjednostavnija i najjeftinija varijanta bila ukinuti tramvaje, uvesti autobuse i riješen problem.«

Međutim, ističe on da je uvođenjem autobusa započela »muka« oko javnog gradskog prijevoza.

»Uveli su jako velike autobuse – od 100 mjesta. Takav autobus se u gradu kao što je Subotica baš ne može napuniti lako. Onda je autobus bio polupun i to je značilo nerentabilnu vožnju za poduzeće. Kako bi to spriječili, nadležni su smislili da povećaju interval od jednog do drugog polaska kako bi se nakupilo putnika za pun autobus i time izbjegla nerentabilnost. Međutim, to ne može tako jer ako vi trebate čekati 45 minuta između dva autobusa otići ćete pješice ili biciklom; nećete se oslanjati na gradski

»Trebali su ići na manje autobuse, to su sad počeli al' bojim se da je kasno. Veliki je broj vozila u gradu i navika ljudi se stravično promijenila. Autobusi su nakon tramvaja postali manje atraktivni i narod se odvikao od toga i sad imamo ovo... Gotovo u svakoj kući imamo po dva auta koja se koriste svakodnevno, imamo problem s gustim prometom, još veći problem s parkiranjem i tu smo gdje smo. Jedino neko moguće rješenje, no to je

pomalo utopija ali ima par gradova u svijetu koji rade to, da je gradski promet besplatan. Za grad veličine Subotice prihvatljivo vrijeme između polazaka bilo bi 15-20 minuta. Tako bi se polagano stvarala navika da se prelazi na vožnju javnim prijevozom, a ne vlastitim vozilom jer bi to bilo jeftinije i jednako brzo kao i s putničkim vozilom«, smatra Jaramazović.

Dodaje on kako bi za Suboticu idealno bilo da autobuse zamijene trolebusi, jer oni ne zagađuju sredinu.

U vrijeme ukidanja tramvaja Jaramazović je bio gimnazijalac. Bio je na ispraćaju i kaže, to je bilo kao pogreb.

»Tramvaj s prikolicom je prolazio i zvonio cim-cim-cim. U muzici kad svira bubanj tu melodiju to asocira

na tešku temu, poput smrti. Taj zvuk neću nikad zaboraviti. Gledao sam posljednju vožnju tramvaja iz Rudić ulice. Vagoni su bili krcati ljudima, visili su oni s tramvaja poput grozdova. Bilo je jako dirljivo. Jako se dobro sjećam toga dana«, kaže Jaramazović.

J. D. B.

FOTO: Povijesni arhiv Subotica

prijevoz jer je to vrlo nekomforno. Ili ćete stići pola sata ranije ili ćete zakasnuti... Zbog toga su autobusi po Subotici išli poluprazni, a taj problem aktualan je i danas«, kaže prometni inženjer.

Prema Jaramazoviću, rješenje je u manjim autobusima i besplatnom gradskom prijevozu kako bi se vratila navika građana da ga koriste.

Ivmark – rješenje za vaše osvjetljenje

»Preko nas ide kompletna distribucija rasvjetnih tijela i potrebnog materijala, a ja obično radim idejni projekt i proračune. Znači, od inicijalnog momenta do 'ključ u ruke' možemo sve iskoordinirati i uraditi«

Uz aktivno slikanje, izlaganje te sudjelovanje na likovnim kolonijama i humanitarnim akcijama u Srbiji, Hrvatskoj, BiH, Mađarskoj unazad 20 godina, Subotičanka **Josipa Križanović** više od tri desetljeća vodi obiteljsku firmu *Ivmark doo* koja se prvobitno bavila prodajom materijala za elektroinstalacije i elektroopremu, a od početka 2000-ih okrenula se programu vezanom za rasvjetu. Rješenje za osvjetljenje firma nudi isključivo pravnim osobama, ali je Josipa spremna dati savjet za pravilno i efikasno osvjetljavanje i privatnih domova.

Kvaliteta na prvom mjestu

Ivmark je obiteljska firma koja 17. travnja puni 32 godine. Na samim počecima bavila se isključivo trgovačkim poslom – prodajom elektro materijala i opreme, a strategija firme, prema riječima vlasnice, uvijek je bila prodaja kvalitetne robe.

»Kako ne bismo imali problema s reklamacijama i lošom reputacijom, uvijek smo trgovali robom koja ima standardno kvalitetan program. Devedesetih godina to je bio kompletan elektromaterijal (kablovi, žarulje, prekidači itd.), a početkom 2000-ih, kada su u regiju došle investicije, okrenuli smo se isključivo programu koji je vezan za rasvjetu. Jedan od razloga što smo prišli tom programu je što je vrlo kreativan, a ja tu crtu nosim u sebi i pored svega mi je i izazovno i interesantno«, kaže Josipa Križanović.

Prvi ugovor *Ivmark* je napravio s *Osramom GmbH*, svjetskim liderom u proizvodnji rasvjetnih tijela i, kako ističe, bio je pravi privilegij biti jedan od četiri njegovih

zastupnika u Srbiji (peti je bio u Novom Sadu koji je zastupao auto-program). S tim ugovorom su im se otvorila vrata i mogli su ući u projekte gdje su kompletni objekti bili projektirani i izvedeni s rasvjetom koju su zastupali.

Unaprjeđenjem tehnologije, 2006. godine, LED, koji je do tada bio prepoznatljiv kao kontrolna dioda na aparatima, ušao je u svjetlosnu tehniku i lagano potisnuo prethodne generacije žarulja i rasvjete.

»Bila je projekcija da će se do 2020. kompletno zamijeniti rasvjeta, međutim to je pomjerila korona, ali ide se u tom pravcu zamjene LED rasvjetom koja je štedljivija, može se reciklirati jer je na bazi silicija, tj. nema štetnih elemenata u njoj i duži joj je vijek trajanja«, navodi ona.

U nastavku pojašnjava kako teče ugovaranje, odnosno realiziranje poslova:

»Budući da je firma mala, imam ugovorne partnere s kojima radim niz godina, tako da mogu prihvatiti kompletan projekt s tim što dio elektro projekta radi jedna ugovorna firma, ja obično radim idejni projekt i proračune, a

kada dođe do realizacije i ako je potrebno naći neki elektro tim obzirom na veličinu objekta, i tu imamo ugovorne partnere. Preko nas ide kompletna distribucija rasvjetnih tijela i potrebnog materijala. Znači, od inicijalnog momenta do 'ključ u ruke' možemo sve iskoordinirati i uraditi. Također, imam ekskluzivu za neke programe koje distribuiramo, među ostalim tu je program firme *Buck lighting*, čije je sjedište u Beogradu i koja radi izuzetno kvalitetnu rasvjetu».

S *Buckovim* su programom, kaže, uradili subotičku katedralu, dijelom Sinagogu u koju su bili uključeni i LED i *Disano*, dvije ugovorne talijanske firme s kojima rade. S *Buckom* su radili i dekorativnu rasvjetu za Gradsku knjižnicu Subotica, potom predškolsku ustanovu *Vackor* u Ulici braće Radića, jedan od njihovih projekata je bazen i kompletan park na Prozivki, a radili su rasvjetu i za ATB Sever. Radili su veliki broj sakralnih objekata (preko 40 crkava), sportske te industrijske hale, veliki broj škola.

Programi s kojima *Ivmark* radi vezuju se za unutrašnje, vanjsko, parkovsko, industrijsko osvjetljenje, za dekorativnu rasvjetu, jedino što ne rade je scenska rasvjeta, a područje koje pokrivaju je Vojvodina.

Pravila osvjetljavanja i vrste svjetla

Pitali smo vlasnicu *Ivmarka* postoje li neka pravila kod osvjetljavanja određenih prostora, objekata te o vrstima svjetla koja se koriste.

»Što se tiče nivoa osvjetljaja, nema zakonskih akata koji to striktno nalažu, ali postoje preporuke. Primjerice kod sportskog osvjetljenja 800 luksa su natjecanja, 1.200 luksa je kad je tv prijenos, 2.500 luksa kod međunarodnog prijenosa. Kod osvjetljavanja radnih površina u institucijama (škole, uredi...) nalaže se da nivo osvjetljaja bude 400 luksa. To je jačina svjetla potrebna da bi određene aktivnosti bile obavljene bez nekog posebnog naprezanja. Tehnologija LED osvjetljenja otvorila je prostor da svjetlo može imati određenu toplotu, a mi je nazivamo bojom. Kreće se od 1.700 do 7.000 kelvina, znači od one baš žute do plavičasto bijele boje«, pojašnjava ona ističući kako je svjetlo jako bitan faktor u našim životima jer utječe na psihi, vid, raspoloženje.

»Kod smanjene količine svjetla ljudi su mirniji, gube želju za aktivnostima. S druge strane, ako ima svjetla više nego što je potrebno, postajemo nervozni, hiperaktivni. Dakle, treba naći neku sredinu koja je definirana preporukama. A boja svjetla također utječe na psihi. U radnim prostorima obično idemo s 4.000 kelvina (tzv. dnevno svjetlo), ali kad smo radili za duhansku kompaniju *Japan Tobacco*, investitor je tražio da bude 5.500 k jer su ljudi onda aktivniji. Kod sakralnih objekata isključivo idem ka 3.000 k, kao i kod domova. To je prigušenija boja koja ide ka žutoj i uz koju se čovjek dobro osjeća.»

Josipa Križanović kaže kako trgovine koje imaju programe *Osram*, *Buck* ili *Disano* tretiraju ih nažalost kao sporedne i obično uzmu samo pet-šest vrsta žarulja.

»A da bi u današnje vrijeme s LED žaruljom neki prostor bio adekvatno osvijetljen, potrebno je određeno

predznanje. Ne možemo se zadovoljiti podatkom koliko je vati neka žarulja, jer taj vat definira samo potrošnju struje, a nikako efekt koji će ona dati. Npr. neka žarulja od 10 w može biti ekvivalent žarulji od 40 w, a može biti i ekvivalent žarulji od 100 w. Tu je onda ta boja svjetla. Prostor su po meni najljepši kad se uvedu u jednu boju.»

Na pitanje traže li od nje savjete i privatne osobe, Josipa Križanović odgovara:

»Nakon Svjetskog sajma svjetlotehnike u Frankfurtu 2008., gdje je prvi put predstavljena industrijska svjetiljka, imali smo zahtjev od *Japan Tobacco* da napravimo proračun vezan za energetske efikasnost i da pokušamo na neki način obraniti projekt koji bi išao k rješenju njihovog industrijskog osvjetljenja s tom novom LED svjetiljkom. Ugradili su tu svjetiljku u svoje pogone i to je bio prvi pilot projekt u Europi koji smo mi realizirali. Te edukativne momente dijelim i pravnim i fizičkim osobama. Mnogo puta su mi se ljudi obraćali za pomoć, npr. zbog velike potrošnje struje ili prijedloga kako riješiti osvjetljenje nekog prostora.»

Ivmark u ovih više od 30 godina koliko posluje, nikada nije imao konkurenciju.

»Obzirom na tip programa s kojim radim, nikada nisam osjetila neku konkurenciju, pogotovo vezano za rekonstrukciju rasvjete i sakralne objekte. Tu je, naime, prvenstveno potrebno dobro predznanje, iskustvo i to su obično poprilično spori poslovi, a firmama koje preferiraju veliki profit, to nije interesantno. Završila sam Fakultet organizacijskih nauka, a imala sam i strica koji je predavao optiku na Višoj tehničkoj školi u Subotici, a taj se predmet vezuje za sve ove aktivnosti. Prošla sam s njim kroz cijelu tu tematiku, ali je jako važno i pratiti sve programe, jer to više nije samo postavljanje obične žarulje. U svim ovim svjetilkama taj optički dio je onaj koji je najbitniji, za što je potrebno poznavati određene programe kako bi znao što od koje svjetiljke možeš očekivati. Svaki projekt zahtijeva nov pristup i upoznavanje s novim programima koji se mijenjaju velikom brzinom«, navodi Josipa Križanović te pojašnjava zašto firma nosi baš taj naziv:

»Neki misle da je firma dobila naziv po ulicama oko naše kuće koja je na čošku Ivana Antunovića i Marka Oreškovića, ali nije tako. Moja kćerka **Ivana** rodila se 16. travnja 1991., a firma je osnovana 17. travnja '92. Tada je nosila naziv *Ivtrade* i to do '98. kada je bilo usuglašavanja nekih poslovnih akata, a pošto mi se u međuvremenu rodio sin **Marko** (18. travnja '96.), promijenili smo naziv u *Ivmark*. Ivana je završila međunarodne odnose, diplomaciju u Italiji, Marko mi pomaže u firmi, ali ima svoj neki drugi put i svoju muziku.»

O spoju, odnosno vezi svog posla i hobija Josipa Križanović na koncu kaže:

»Nerijetko u svojim poslovnim aktivnostima surađujem s elektroprojektantima i arhitektama. Umjetnička nota koju nosim rezultira veoma dobrom komunikacijom s arhitektama i pravi mi nevjerovatno veliki prostor u ovome što radim. Mislim da imam baš veliku pomoć od gore.»

I. Petrekanić Sić

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.

Šumska kraljica u Zagrebu i Osijeku

OSIJEK/ZAGREB – Dječja opera *Šumska kraljica* **Franje Štefanovića** (1879. – 1924.) u izvedbi učenika Muzičke škole *Isidor Bajić* iz Novog Sada pod ravnanjem prof. **Ane Kovačić** gostuje u Hrvatskoj. Prema najavama, opera je jučer (četvrtak, 4. travnja) izvedena u Za-

grebu u kazalištu *Trešnja* dok danas (petak, 5. travnja) gostuje u Osijeku u Dječjem kazalištu *Branka Mihaljevića*. Početak je u 18 sati.

Predstava je realizirana u suradnji s HKPD-om *Jelačić* iz Petrovaradina, koje skrbi o umjetničkoj ostavštini petrovaradinskog skladatelja Štefanovića, koji se ujedno smatra i tvorcem opere za djecu u svijetu. Povod za ovu mini turneju je 100. obljetnica od smrti Franje Štefanovića, jubilej koji se obilježava ove godine. Navedena gostovanja opere financijski pomažu Grad Zagreb, *Zagrebački holding* i Grad Osijek, a u organizacijskom smislu Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

Boroš i Tabak na skupnoj izložbi

BAČKA TOPOLA – Večeras (petak, 5. travnja) u izložbenoj dvorani Doma kulture u Bačkoj Topoli bit će otvorena skupna izložba troje subotičkih slikara: **Andréasa**

Juhásza (Pejzaži), **Miodraga Miše Boroša (Portal 2.)** i **Jasminke Tabak Gine (Ginaartshow)**. Boroš i Tabak članovi su HLU-a *Croart*, a izložbu će tim povodom otvoriti član uprave te udruge **Josip Horvat**. Program počinje u 17 sati.

Gostuje Hrvatsko kazalište iz Pečuha

SUBOTICA – Hrvatsko kazalište iz Pečuha gostovat će sutra (subota, 6. travnja) u Subotici s komedijom *Tripud*

Bog pomaže. Predstava će biti igrana u HKC-u *Bunjevačko kolo*, s početkom u 19.30 sati. Autor teksta je **Marjan Kiš**, a redatelj **Slaven Vidaković**. Ulaznice će se prodavati po cijeni od 300 dinara.

Svečana akademija povodom 15 godina rada ZKVH-a

SUBOTICA – Svečanom akademijom u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, u četvrtak, 11. travnja, bit će proslavljeno petnaest godina djelovanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Početak je u 19 sati.

Zavod je utemeljen koncem ožujka 2008. odlukom Izvršnog vijeća AP Vojvodine i Hrvatskog nacionalnog vijeća radi očuvanja, unaprjeđenja i razvoja kulture hrvatske zajednice u Vojvodini. Svoj rad djelatnici Zavoda započeli su 1. siječnja 2009. godine i od tada u prvoj profesionalnoj ustanovi kulture Hrvata u Vojvodini rade u suradnji s institucijama, ustanovama, hrvatskim udrugama kulture i velikim brojem suradnika iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske, na očuvanju, razvoju i prezentaciji baštinskih nanosa i suvremene kulture, na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, umjetnosti i znanosti vojvođanskih Hrvata, u području bibliografije i arhivistike, menadžmentu i edukaciji u kulturi te u poticanju, organiziranju i priređivanju kulturne produkcije hrvatske zajednice u Vojvodini.

Uspješni u Subotici i Požegi

Tamburaši iz muzičkih škola u Subotici i Somboru (Muzička škola Subotica i Muzička škola *Petar Konjović*), čiji su mentori profesori **Mira Temunović** i **Vojislav Temunović** odnosno **Marina Kovač**, pamtit će minuli ožujak po lijepim uspjesima. Njih su ostvarili na dvama natjecanjima – 20. festivalu vojvođanske tambure u Subotici (održanom 13. ožujka) i 10. međunarodnom natjecanju tamburaša u Požegi (održanom od 23. do 25. ožujka). Dio učenika iz Subotice članovi su Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* dok je kod somborske škole u pitanju istureni odjel u Monoštoru.

Ovim nagradama nastavljaju niz uspjeha, još jednom potvrđuju svoj uloženi trud, a ujedno potvrđuje se znanje i posvećenost njihovih profesora mentora.

20. festival vojvođanske tambure Subotica

Na ovom festivalu sudjeluju sve muzičke škole iz Vojvodine s odsjekom tambure (iz Subotice, Ade, Zrenjanina, Sombora, Bečeja, Kule, Pančeva, Vrbasa, Kikinde i Rume). Natjecanja se održavaju za soliste u više dobnih kategorija te u kategorijama komornih sastava i orkestra.

klasa Vojislav Temunović

1. Ana Perčić	IV. omš 93	I-4 nagrada
2. Péter Pálfi	III. smš 100	I-1 nagrada

klasa Mira Temunović

1. Andela Horvacki	V. omš 98,66	I-1 nagrada
2. Iva Molnar	III. smš 94,33	I-3 nagrada

Marina Kovač

3. Kvintet tambura	smš	98,66	I-1 nagrada
4. Dječji tamburaški orkestar	omš	98,33	I-1 nagrada

klasa Marina Kovač

1. Anja Katačić	I. omš	98,33	I-1 nagrada
2. Lea Turkalj	II. omš	95,66	I-3 nagrada
3. Sara Forgić	III. omš	99	I-1 nagrada
4. Ana Kusturin	IV. omš	91,33	I-5 nagrada
5. Eva Kusturin	IV. omš	98	I-2 nagrada
6. Vanja Zetović	IV. omš	100	I-1 nagrada
7. Maša Popović	VI. omš	82	II-3 nagrada

Komorni sastav *Lapo-lapo*

Dječji tamburaški orkestar

10. međunarodno natjecanje tamburaša u Požegi

I iz Požege učenici su se vratili s priznanjima u rukama. Bilo je ovo natjecanje s do sada najviše sudionika; natjecatelji su pristigli iz 26 škola te s dvije glazbene akademije, a osim iz Hrvatske, sudionici su bili i iz Banja Luke, Sombora i Subotice. Valja dodati kako je suorganizator tamošnjeg međunarodnog natjecanja HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice. Učenici osnovnih i srednjih glazbenih škola, umjetničkih škola te studenti glazbe, natjecali su se u kategorijama solista, u disciplinama brač i bisernica te u kategoriji komornih tamburaških sastava.

klasa Vojislav Temunović

1. Ana Perčić	IV. omš	II. nagrada
2. Péter Pálfi	III. smš	II. nagrada

klasa Mira Temunović

1. Anđela Horvacki	V. omš	I-3 nagrada + brončana medalja
2. Iva Molnar	III. smš	II. nagrada
3. Komorni sastav <i>Lapo-lapo</i>	smš	I. nagrada + zlatna medalja

klasa Marina Kovač

1. Eva Kusturin	I. nagrada
2. Vanja Zetović	I. nagrada + zlatna medalja kla- sična kategorija

I. nagrada + zlatna medalja folklorna kategorija

GRAND PRIX natjecanja za osnovnu školu

Ujedno, nastavnica Marina Kovač proglašena je za najuspješnijeg nastavnika natjecanja u Požegi i dobila je plaketu *Dr. Josip Andrić*.

H. R.

Ružica Pavlović (korepetitorica), Vanja Zetović, Eva Kusturin i Marina Kovač (profesorica)

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA

RASPISUJE

NAGRADNI NATJEČAJ

ZA UČENIKE OD 5. DO 8. RAZREDA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

SNIMI KRATKI FILM MOBITELOM

**O NEMATERIJALNOJ KULTURNOJ
BAŠTINI HRVATA U SRBIJI
I OSVOJI PAMETNI TELEFON**

TEME:

Običaji/Obredi (sv. Nikola, Materice i Oci, Božić, Uskrs, kraljci u Rumu, prelo, Sv. Vicencije u Srijemu, mačkare, čuvari Božjeg groba, polivači, kraljice, Tijelovo, dužijanica, betlemaši, tradicijska svadba, životni običaji i dr.,)

Glazba (tamburaši, sviranje gajdi, bečarac, specifično pjevanje i dr.)

Folklor (sve vrste hrvatskih narodnih plesova)

Umijeća i stari zanati (slamarstvo, šling, zlatovez, izrada papuča, izrada božićnjaka, izrada čamaca, tkanje, izrada korpi, izrada frizura, pokrivanje krova trskom, izrada klompi, izrada kožuha, molovanje kuća i dr.)

Nošnja - načini odijevanja, održavanje, šivenje i restauracija nošnje (svakodnevna, svečana, za posebne prigode)

Prehrana - priprema jela (tradicijska, svakodnevna, blagdanska)

Stare dječje igre (na njivi, u dvorištu, u kući, društvene, pojedinačne)

Natječaj traje od 7. 12. 2023. do 7. 4. 2024.

Osvoji vrijedne nagrade.

Glavna nagrada MOBITEL!

Upute o izradi i slanju filmova na www.zkvh.org.rs/aktualnosti/natjecaji
ili skeniraj QR kod.

Večer folklora u *Nazoru*

HKD »Napredak« Podružnica Vitez
HKC »Bunjevačko kolo« Subotica
HKUD »Vladimir Nazor« Sombor

6. travnja/aprila 2024. godine u 20 sati
Velika dvorana »Hrvatskog doma«
Cijena ulaznice 200 dinara

Proslavljen Uskrs diljem Srbije

»Svjedočenje Uskrsa najljepši je dar današnjem svijetu«

Najveći kršćanski blagdan proslavljen je diljem biskupija u Srbiji. U beogradskoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije svečano uskrsno misno slavlje 31. ožujka predvodio je nadbiskup mons. **Santo Rocco Gangemi**, u katedrali sv. Dimitrija, đakona i mučenika u Srijemskoj Mitrovici euharistiju je predvodio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, a u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske biskup subotičke biskupije mons. **Franjo Fazekas**.

Beogradska nadbiskupija

Uz apostolskog nuncija u Srbiji nadbiskupa mons. Santo Rocco Gangemia uskrsno misno slavlje u beogradskoj katedrali koncelebrirali su savjetnik Nuncijatu-

re mons. **Simon Bolivar Sanchez Carrion** i katedralni župnik i rektor Marijanuma vlč. **Mihael Sokol**, prenose mrežne stranice Beogradske nadbiskupije.

Nuncij Gangemi je u propovijedi istaknuo kako je Gospodin Isus iz ljubavi prema čovjeku podnio smrt.

»Susreli su se smrt i život te je Gospodar života pobijedio smrt i sada živi«, rekao je nuncij Gangemi te se osvrnuo na čitanja koja govore o tome što se događalo u Galileji i kako je Isus uskrsnuo treći dan.

»Uskrs nam govori da posljednu riječ ima Bog, a to je ona Riječ koja se ne šapuće nego se izgovara sa silom, Riječ koja je pobijedila smrt, zlo i grijeh te koja je proglas jednog boljeg postojanja«, rekao je propovjednik.

Nuncij Gangemi je zaključio propovijed glavnom porukom Uskrsa, a to je činjenica da je Krist uskrsnuo i nadjačao smrt i tamu, prenose mrežne stranice Beogradske nadbiskupije.

Srijemska biskupija

U Srijemskoj Mitrovici uskrsnu misu su uz biskupa Svalinu služili kancelar Srijemske biskupije preč. **Tomislav Lasić** te katedralni župnik preč. **Ivan Rajković**, objavile

su mrežne stranice Srijemske biskupije. Biskup Svalina je u homiliji govorio o vjeri te kazao da je srce vjere nada da će se žalost pretvoriti u radost, smrt u uskrsnuće jer vjerovati u Boga znači vjerovati u sreću i radost, to je odlika kršćanina. Pitao je okupljene bi li željeli uskrsnuti, vjeruju li da mogu uskrsnuti s Isusom, ne samo na koncu života, već sada.

»Našoj zajednici je potrebno višestruko uskrsnuće. Mi vjerujemo ne u obnovu života nego u vječni život, a to znači da ga mi već sada živimo. Pitajmo se jesmo li barem 'malo' uskrsnuće? A to znači da smo djelomično umrli našim manama, potištenostima, našim grijesima. Isus uskrsnuje u ljubavi. Uskrs je potvrda čudesnosti i svemoći ljubavi. Pa i danas vjera ne treba biti svjedok prošlosti, iz nje se treba i danas događati uskrsnuće. Danas mi trebamo svjedočiti pravednost i ljubav Isusu. Tako se Isusovo uskrsnuće svjedoči 'našim uskrsnućem'«, naglasio je.

Srijemski je biskup također rekao da se do uskrsnuća dolazi kroz ljubav i patnju te da samo ljubav pobjeđuje zlo i sputanost. Istaknuo je da kršćanska vjera nije vjera prošlosti nego sadašnjosti i budućnosti.

Liturgijsko pjevanje predvodio je Katedralni zbor *Sveta Cecilija* pod ravnanjem s. **Cecilije Tomkić**.

Subotička biskupija

U subotičkoj katedrali svečano uskrsno slavlje predvodio je biskup ove biskupije Franjo Fazekas u zajedništvu s katedralnim župnikom mons. **Stjepanom Beretićem** i stalnim đakonom **Ferencom Sótanyjem**, piše tiskovni ured biskupije.

»Neka bude hvaljen Bog, Otac našega Gospodina Isusa Krista koji nas po svom velikom milosrđu uskrsnućem Isusa Krista od mrtvih ponovno rodi za živu nadu! Ove je riječi apostol sv. Petar upravo prvim kršćanima možda baš dok su bili sabrani na Uskrsnom bdjenju da se sjećaju Kristove smrti-uskrsnuća«, riječi su kojima je biskup Fazekas započeo uvodni dio homilije.

Biskup se među ostalim osvrnuo i na žene koje su na uskršno jutro pošle na grob, govoreći među sobom »Tko će nam odmaknuti kamen s vrata groba?«.

»Isto se kaže i među nama: tko će nam prevrnuti kamen, koji je u međuvremenu postao još češći i još teži, da bismo mogli vidjeti Njega, Uskrsnulo-ga? Po pitanju Isusa iz Nazareta sve se nekako zakompliciralo. Svatko kaže svoje, na Njegov račun pišu se o Njemu najrazličitije stvari. Svatko Ga nastoji vući i povući na svoju stranu. I mi sami smo se naviknuli, kada na svakoj misi naviještamo Njegovu smrt i uskrsnuće, da se tome ne radujemo i ne divimo. Kamen koji skriva Isusa danas je sačinjen od nagodbe, od slabe naučene stvari, od ravnodušnosti. Ali, to je kamen koji ne pritišće toliko Spasitelja koliko tišti nas i naše srce«, istaknuo je biskup.

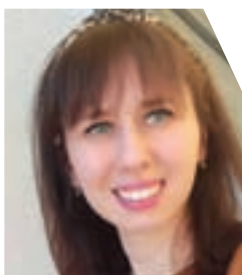
Biskup je homiliju završio riječima:

»Mi živimo u jednom lakomislenom svijetu, ponekad sa zanosnim i nepromišljenim idejama, ali dobrim dijelom to je svijet bez nade, bez onih pravih iščekivanja, bez svoga sutra. Zato je naše svjedočenje Uskrsa, nade, ljubavi i radosti najljepši dar današnjem svijetu«.

Slavlje je uzveličao Katedralni zbor *Albe Vidaković* na čelu s orguljašem i zborovođom **Miroslavom Stantićem**.

H. R.

Foto: Radio Marija i www.catholic-su.rs

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božje milosrđe

Nalazimo se u Vazmenoj osmini, još uvijek pod dojmovima Isusova uskrsnuća. Ove nedjelje, prve po Uskrsu, čita se ulomak iz Ivanovog evanđelja o Tominoj nevjeri, ali se u cijeloj Crkvi obilježava i Nedjelja Božjega milosrđa. Sve su to važni poticaji za vjernike, poruke ohrabrenja i pokazatelji neizmjerne Božje ljubavi.

Potrebna je vjera

Svake godine o Uskrsu slušamo evanđeoska izvješća o Isusovom uskrsnuću. Iako su nam već dobro poznati, svake godine se iznova divimo Božjoj moći i snazi kojom je pobijedio zlo i smrt. I svake godine iznova nas ovaj događaj ohrabruje u našim ovozemaljskim borbama, jer u Kristu možemo i mi pobijediti grijeh i zlo. Ipak, ta poruka kao da ostaje negdje izvan nas, ponekad kao da je ostavimo u uskrsnom vremenu, a mi nastavljamo život bez nje. Da to ne bi tako bilo, potrebna je čvrsta vjera u Uskrsloga, u njegovu pobjedu smrti, koja je označila naše spasenje. Evanđelje o Tominoj nevjeri pokazuje da su i učenici u početku imali problem povjerovati u takav rasplet događaja nakon što je Isus prije koji dan bio pogubljen na križu. Oni su očekivali sudbinu poput Isusove i nisu mnogo pogriješili, jer će im nasljedovanje Krista donijeti uskrsnuće. No, u tome je ključ vjera, vjera u Uskrsloga, vjera da uskrsnuće pobjeđuje smrt, a ljubav zlo, da je Božje milosrđe veće od svakog čovjekova pada u grijeh. Toma nije mogao povjerovati na temelju svjedočanstva ostalih apostola, pa Isus dolazi još jednom dok je i Toma s njima, kako bi se i u njemu rodila vjera. Jer, Kristu je svatko bitan, jer je žrtvu podnio za svakoga čovjeka, te ne želi da ijedna propadne.

Iako je Tomi ispunio želju, te mu omogućio da ga susretne i dotakne, Isus kaže: »Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!« (Iv 20,29). Isusova ukazanja

prestala su, ali Božja ljubav jednako je velika za svakog čovjeka, kao i vrijednost Kristove žrtve i uskrsnuća. No, da bi tu ljubav osjetili, da bi plodove uskrsnuća baštinili, pa i sami uskrsnuli, moramo vjerovati u uskrslog Gospodina. A tamo gdje je vjera, nema mjesta očaju i beznađu, nema mjesta grijehu, vjera mijenja čovjeka, ona mu daje sigurnost i radost koju ne može pružiti ništa ovozemaljsko nego jedino Bog. Uskrsnuće je događaj koji nadilazi povijest, zato ono zahtijeva vjeru, koja donosi obilate plodove za onoga koji vjeruje.

Bog nam daje nove šanse

Ove nedjelje Crkva obilježava i Nedjelju Božjega milosrđa. Koliko li je Bog milosrdan prema svome stvorenju kad je za spasenje čovjekovo žrtvovao svoga Jedinorođenca. Milosrdni Bog razumije čovjekove slabosti, njegove mane i sklonost grijehu; zna koliko je teško protiv toga se boriti i koliko je teško pobjeđivati samoga sebe. Toliko je milosrdan da nam stalno daje nove šanse, jer nas želi blizu sebe. Zato Isus kaže svojim učenicima: »Kojima otpustite grijeh, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im« (Iv 20,23). Ostavlja nam sakrament ispovijedi u kojemu po svojim svećenicima raskajanom grješniku daje šansu za novi početak, pomaže mu da se izbavi iz gliba grijeha i krene njegovim putem, te baštini plodove Kristove žrtve i uskrsnuća. Kroz sakrament pomirenja dopušta nam da osjetimo predokus uskrsnuća, kada nastavljamo živjeti pomireni s njim i s ljudima, osnaženi snagom njegova oprostjenja u borbi protiv svoje grješne naravi.

Velika je Božja briga za nas, slaba stvorenja, velika njegova ljubav i dobrota koje se očituju već na ovome svijetu, zato: »Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar, jer je vječna ljubav njegova!« (Ps 118,1).

Izložba »Novi Sad i Petrovaradin na starim mapama i grafikama«

Croaten Dorf na kraju današnjeg keja

Kolekcija dr. Dušana Jovanovića broji preko stotinu starih mapa, nastalih u vremenskom razdoblju od 16. do početka 20. stoljeća

Izložba »Novi Sad i Petrovaradin na starim mapama i grafikama« iz kolekcije dr. **Dušana Jovanovića** otvorena je za Dan grada Novog Sada 1. veljače, a tim povodom 27. ožujka održan je razgovor u galeriji *Prometej* u Novom Sadu kada su, osim autora izložbe dr. Dušana Jovanovića, govorili i dr. sc. **Gordana Petković**, dr. sc. **Danilo Vuksanović** i arhitekt **Darko Polić**. Na izložbi su predstavljene tematske kolekcije mapa iz ugla pasionira-

izložbi, bile zastupljene u manjem broju, a organizatori ističu dvije koje predstavljaju Glavni trg – Pijacu, u drugoj polovini 19. stoljeća, u periodu kada centralni gradski trg još nije imao današnji izgled.

Dr. sc. Gordana Petković naglasila je da je izložba pobudila veliko interesiranje i kod posjetitelja iz Beograda jer je ovo, kako je rekla, rijetka prilika da na jednom mjestu bude predstavljen ovoliki broj starih mapa, a da je tu pritom samo jedan dio kolekcije dr. Jovanovića.

»U pitanju je jedna impresivna kolekcija koju dr. Jovanović prikuplja i brižljivo čuva već desetljećima te je ovo bila prilika da je predstavimo, a ja se nadam da ćemo sve ove mape moći publicirati i u jednoj lijepoj knjizi, možda već sljedeće godine«, kazala je Petković.

Nestanak hrvatskog sela

U ranom periodu karte su nastajale na osnovu rijetkih putopisa, vojnih izvješća i nepotpunih narativnih izvješća o topografiji, rijekama, putovima, rastojanju među naseljima i drugih informacija. Tijekom srednjeg vijeka europska kartografija bila je u okvirima kršćanstva, dok je renesansa donijela nove momente u razvoju ovog područja – pronalazak tiska, koji je karte

učinio dostupnim, i restauracija antičkih naučnih znanja, unaprjeđenjem brojnih disciplina od kojih su za kartografiju posebno bile značajne geografija, matematika i astronomija. Svaka karta može biti promatrana u tri konteksta: kontekstu kartografije, kontekstu drugih karata i u kontekstu društva. Priređena izložba promatrana je u kontekstu tematske kolekcije mapa, u okviru kolekcije koja je rezultat hobija dr. Dušana Jovanovića koji sakuplja stare mape i stare grafike Novog Sada, Petrovaradina i neposredne okoline.

»Sakupljanje mapa predstavlja moj izlaz u povijest kartografije koju volim, koja nije bila moj posao, ali je nešto što me čini potpunim. Petrovaradin se nije puno mijenjao otkako je izgrađena Petrovaradinska tvrđava i podgrađe,

nog ljubitelja i sakupljača dr. Dušana Jovanovića koji je prije tri desetljeća, zaintrigiran otkrićem jedne stare mape na tavanu obiteljske kuće, počeo sakupljati mape koje obuhvaćaju teritorij današnjeg Novog Sada i Petrovaradina.

Najstarija mapa iz 1595. godine

U kolekciji, koja broji preko stotinu starih mapa, nastalih u razdoblju od 16. do početka 20. stoljeća, nalaze se raznovrsni i dragocjeni primjerci, čiji su autori **Gerardus Mercator**, **Abraham Ortelius**, **Korda** i drugi kartografi. Najstarija mapa u ovoj kolekciji je iz 1595. godine, a njen autor je Abraham Ortelius. Grafike su, i u kolekciji i na

ali Novi Sad jeste. Novi Sad je bio na jednoj velikoj bari koja je do skora bila iza današnje zgrade Izvršnog vijeća i Skupštine AP Vojvodine. Dunavski park je bio u centru bare i tu je napravljen park danas. A sam grad se razvijao malo bliže centru i tu je bio srpski grad, Ratzen Stad, a na samom Dunavu, negdje na kraju keja, prema Limanima, bilo je hrvatsko selo Croaten Dorf. Ono je, nažalost, nestalo vremenom, odnosno utopilo se u Novi Sad koji se tijekom vijekova razvijao i bio je jedan multikulturalan, multivjerski, multinacionalan grad koji je, ja se nadam, i do danas ostao takav«, zaključio je Jovanović.

Tvrđava kao epicentar

Kada je u pitanju Petrovaradinska tvrđava, promjene koje su se dogodile oko nje imale su ključnu ulogu u povijesti Novog Sada. Tvrđava je nekada bila epicentar oko kojeg je grad rastao, prvo formirajući podgrađe, a zatim se šireći na drugu stranu rijeke, što je zahtijevalo dodatnu obranu na mjestu gdje se danas nalazi most Duga. To područje bilo je zaštićeno velikim obrambenim zidom i kulom, koja je služila i za kontrolu prijelaza, dok su pontonski most i drugi elementi doprinosili funkcionalnosti. Bitno je napomenuti da je ovdje započinjao, kao i danas, centar Novog Sada, s Bulevarom Mihajla Pupina kao osnovnom arterijom i starom Dunavskom ulicom kao najstarijom ulicom u gradu.

U galeriji *Prometej* dio izloženih grafika pružao je uvid u promjene koje su se događale u centru Novog Sada, uključujući transformaciju crkvenog kompleksa gdje se nekada nalazila manja crkva umjesto današnje crkve Imena Marijinog, poznatije kao »katedrala«. Također, na tim grafikama možemo vidjeti prikaz tržnice i parnog broda austrougarskog cara **Franje** ispod Petrovaradinske tvrđave.

Pogled na svijet

Darko Polić je naveo kako izložba prati razvoj krajeva južne Bačke i Petrovaradina koji je bio zanimljiv od trenutka kada je postao velika tvrđava i veliki vojni objekt.

»Sve vrijeme možemo također pratiti razvoj hrvatskog sela Croaten Dorfa, koji je postojao na krivini Dunava, kod današnjeg univerzitetskog parka i Ratzen Stada, odnosno srpskog grada. Ovo hrvatsko selo je vrlo zanimljiva kombinacija koja je zajedno rasla i razvijala se paralelno krajem 17., početkom 18. stoljeća, ali ono što ove mape pokazuju je zapravo jedan pogled na svijet i na naše okruženje. Mapa je dvodimenzionalan prikaz terena, tehnički, koliko god

je to moguće, precizno prikazan, i čini mi se da nam to više ukazuje na razvoj svijesti ili odnosa prema teritoriju kojim se upravlja, koji je vremenom bio i uređivan. Ona krajem 17. stoljeća, od kada su nešto detaljnije mape ovdje prikazane, prikazuje naš prostor gdje je uglavnom močvarno zemljište, krivina Dunava itd., a vrlo malo je zapravo zaista nečeg što čini urbanitet, kako kod naselja tako i kod putova čiji se razvitak i uređenje, kasnije tijekom 18. stoljeća, vrlo lijepo može pratiti. Tako da pored svih informacija koje su više tehničke i povijesne, mape pokazuju jedan umjetnički šmek kako se doživljavao prostor oko nas i kako se to sve iskazivalo kroz, moglo bi se reći, kartografski prikaz. Ipak, ne smijemo zaboraviti da su sve ovo zapravo neki politički iskazi, da je mapu naručivala država ili vojska koja je tim prostorom raspolagala, branila ga i usmjeravala njegov razvoj«, kazao je Polić.

Kristina Ivković Ivandekić

Predstava *Isusovo uskrsnuće* u Sotu

Učenici nižih i viših razreda iz Sota koji pohađaju katolički vjeronauk 30. ožujka su u pastoralnoj dvorani Sveta Kata izveli kazališnu predstavu *Isusovo uskrsnuće*. Ovu predstavu djeca su pripremila zajedno s vjeroučiteljicom **Anom Hodak**.

»Djeca koja pohađaju katolički vjeronauk svake godine organiziraju priredbu za Božić. Prije dve godine odlučili smo da to neće biti mala predstava nakon mise, posebna

predstava za vjernike u dvorani. Ove godine prvi put smo na inzistiranje učenika pripremili predstavu za Uskrs. Budući da su djeca jako talentirana za glumu i pjevanje, dogovorila sam se da zajedno pripremimo predstavu za Uskrs«, navodi Hodak.

U predstavi u tri čina sudjelovalo je 14 djece. Prvi čin prikazuje Isusovu muku ispred križa. U drugom činu učenici svjedoče da su vidjeli uskrslog Isusa i postaju rado-sni. U trećem činu pridružili su se učenici nižih razreda koji šalju suvremenu poruku modernog čovjeka u stihu,

što za nas znači uskrsnuće. Također, učenici su izveli i nekoliko uskrsnih pjesama. Kako među djecom vlada veliki interes za glumom, u planu su i druge predstave.

S. D.

Na divanu u Vuković kraju

U selu Gornji Tavankut, koje se i danas dijeli na krajeve, napušteni sportski i kulturni domovi kao i škole stoje kao podsjetnik na jedno živahnije vrijeme kada je broj mještana ovog sela bio i više nego dvostruko veći. U tim prošlim vremenima kada se vodio jedan sporiji i jednostavniji život šorovi i krajevi su bili žila kucavica društvenog života na selu, a ispred salaša su se redovito postavljale klupe koje su bile mjesto za okupljanje i razgovor. Naš sugovornik **Pere Benčik** i dalje čuva sliku svojih starih susjeda iz Vuković kraja kojih se sjeća iz djetinjstva i koji su uhvaćeni na fotografiji upravo tijekom jednog takvog razgovora na klupi ispred njihovog imanja. Točna godina iz koje potječe fotografija nije poznata, ali Pere vjeruje kako su u trenutku fotografiranja svi oko 65 godina ili stariji.

Svrati na divan

»S liva na desno na slici su naše stare komšije snaš **Liza Cifra**, bač **Pajo Cifra**, bač **Stipan Barun** – on je živio u kući di je danas naša kuća, zatim bač **Marko Cifra**, a na ogradi je pokojni bač **Mero Cifra**. Slikano je u Vuković kraju priko puta našeg današnjeg salaša«, kaže Pere.

Kako se naš sugovornik prisjeća, Cifrini su imali nešto zemlje i bavili su se poljoprivredom kao i većina mještana Tavankuta i, kako kaže, sjeća ih se kako sjede svakoga dana na istom mjestu.

»Koliko se sićam, sidili su i prija i poslipodne. Mi smo onda bili mali, trčali smo i sigrali se oko nji, oni su uvijek bili tamo i gledali ko prolazi. Bač Stipan je imo dva sina (**Ivan** i

Antun), bač Pajo je imo trinajstoro dice, njegov sin **Stevo** (Stipan) je osto na salašu. Prija podne su sidili na severnoj strani zato što je tamo bio lad u to doba dana, a poslipodne su išli na južnu stranu kako se lad pomiro. U to vrime radilo se u sezoni, a kad nije bilo posla sidilo se napolju. U jednom trenutku žene bi ušle unutra, napravile bi užnu na brzinu, onda posli užne ide odmor, malo bi odspavali i posli su ponovo izlazili na put na divan«, kaže Pere Benčik.

Vrijeme kog više nema

Salaš Cifrinih je i dalje na starom mjestu u Vuković kraju, a danas tamo živi sama Stevina udovica **Jelena**. Na istom mjestu je i salaš Benčikovih, ali život se značajno promijenio od perioda kada je Pere bio samo dijete koje se igralo ispred kuće svojih susjeda.

»Vuković kraj je kadgod izgledo drukčije. Bilo je više ljudi i na tri-četiri mista su se ovako okupljali na divanu. Ne znam kako je bilo u drugim krajevima, al virovatno slično. Sićam se da je prolazilo puno ljudi našim krajem i to redovno. Nije bilo mašina ko danas, možda su se traktori tek počeli koristit, a najčešće se s konjima išlo i s konjima se i radilo. Vuković kraj je tad imo osnovnu škulu do četvrtog razreda – *Vuković škulu*, imo je svoj dom *Partizan*, a kod doma je bila i prodavnica. Radila je u kraju tad i kafana. Dom je imo uređeno igralište za fudbol i nediljom bi se redovno igrale utakmice. Bio je jedan živ kraj«, kaže Pere za kraj razgovora.

I. B.

Uskrsni darovi

Uskrsni zeko, kog je poslalo Hrvatsko nacionalno vijeće, i ove godine je razveselio brojne mališane obišavši sve škole i vrtiće u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku ili gdje se sluša izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Kakva je radost bila u školama, a napose vrtićima, nije moguće opisati, ali osmijeh i uzbuđenje na dječjim licima govore najbolje.

Kratki proljetni kviz

1. Kada kalendarski započinje, a kada završava proljeće?

- a) 21. ožujka – 21. lipnja
- b) 20. ožujka – 20. lipnja
- c) 23. ožujka – 23. lipnja

2. Što je proljetna ravnodnevica?

- a) kada je u proljeće sve ravno
- b) kada dan i noć podjednako traju
- c) kada dani postaju duži od noći

3. U proljeće dani i noći vremenski traju:

- a) dani su duži, a noći kraće
- b) noći su duže, a dani kraći
- c) dani i noći jednako traju

4. Koje cvijeće nazivamo vjesnicima proljeća?

- a) razno začinsko bilje
- b) sve šareno cvijeće
- c) visibabe, jaglace, šafrane, ljubice, tratinčice

5. U proljeće se s juga vraćaju:

- a) ptice selice
- b) životinje koje su spavale zimski san
- c) nitko ne dolazi s juga

6. Koji blagdan slavimo u proljeće?

- a) Valentinovo
- b) Uskrs
- c) Veliku Gospu

7. U kojem proljetnom mjesecu pomičemo sat?

- a) u svibnju
- b) u travnju
- c) u ožujku

8. Pomicanjem sata započinje:

- a) proljetno računanje vremena
- b) zimsko računanje vremena
- c) ljetno računanje vremena

9. Kojeg datuma tijekom proljeća obilježavamo Dan planeta Zemlje?

- a) 22. travnja
- b) 30. ožujka
- c) 22. ožujka

10. Prvi dan proljeća na južnoj hemisferi, na sjevernoj hemisferi označava početak kog godišnjeg doba?

- a) također proljeća
- b) početak jeseni
- c) početak ljeta

Rješenja: 1. b; 2. b; 3. a; 4. c; 5. a; 6. b; 7. c; 8. c; 9. a; 10. b.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Relja Balažević**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matija Gubec*, Tavankut – 1. a razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram plivanje i košarku
 VOLIM: igrati se vani s psićima
 NE VOLIM: kad me ugrize pas
 U SLOBODNO VRIJEME: volim igrati igrice na telefonu i Sony Play Stationu
 NAJ PREDMET: hrvatski jezik
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: košarkaš

551-045
Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. galsnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »JOMI ENGINEERING« d.o.o. Subotica, Hrastova br. 33, Subotica, ovlašten od poduzeća »DIPLOMAT IRP« d.o.o. Novi Sad, Bulevar oslobođenja br. 60, Novi Sad, podnio je dana 26. 3. 2024. godine Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Rekonstrukcija, promjena namjene i spajanje dva objekta u jedan poljoprivredno-industrijski objekt u Đurđinu«, na katastarskim parcelama br. 2644/4 i 2644/5 K. O. Đurđin (45.94784°, 19.53666° i 45.94870°, 19.53787°), evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-40/2024.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno ili poštom (Trg slobode br. 1, Subotica, Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša – Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129).

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 9. 4. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Zemlje Amazonije

O iskrenosti i Gvajani

Gdje naći snagu kad si na izmaku snage? Znate onaj osjećaj kada se ujutro probudite i pomislite kako biste pozvali svog šefa i rekli mu, iskreno, da danas ne dolazite na posao jer vam se stvarno ne da. I on ti kaže »dobro«. »Odmorite se, iskoristite dan, vidimo se sutra.« Zamislite takve odnose između zaposlenika, poslodavaca i ljudi općenito. Iskreno ili nikako. Ili, primjerice, otkazete dogovorenu kavu rekavši da vam se ne da, a ne izmišljajući neki stvarno valjan razlog. Takvi odnosi bi me oduševili. I prije nego mi itko skrene pozornost, znam da me u takvim odnosima neke izjave i spoznaje mogu povrijediti. Recimo, kad mi netko drag kaže da se danas baš i ne želi družiti sa mnom ili kad ispadnem iz dogovora, ali što je ljepše od iskrenosti.

Da budem iskrena, stavljam ovu misao u uvod ovog tjedna, jer je ne mogu ignorirati i nikako ne mogu reći svom šefu da danas neću doći na posao jer mi se ne da. Mislim da rijetko tko ima priliku to reći. Zapravo, rijetki to sami sebi priznaju. I ne, ne mislim na one lijenčine kojima se nikad ne da nego na sve nas koji volimo raditi i idemo na posao, ali prvenstveno smo ljudi i ponekad nam se jednostavno ne da.

A sad Gvajana

Francuska Gvajana, prekrasan prekomorski teritorij u Južnoj Americi, sa sobom donosi bogatu mješavinu kultura, nezaboravne krajolike i fascinantnu povijest. Smješten na istočnoj obali Južne Amerike, između Brazila na jugu i Surinama na sjeveru, ovaj francuski prekomorski departman posjetiteljima pruža nezaboravno iskustvo kombinacije tropske prirode, mističnih kulturnih utjecaja i avanturističkih mogućnosti.

Jedna od najatraktivnijih destinacija Francuske Gvajane svakako je prekrasna plaža Kourou. Ova duga

pješčana plaža, okružena tropskim raslinjem, savršeno je mjesto za opuštanje i uživanje na toplom karipskom suncu. Za ljubitelje prirode Nacionalni park Gvajana nudi izvanrednu priliku za istraživanje bogatstva tropske faune i flore, uključujući rijetke vrste ptica, sisavaca i biljaka koje se mogu pronaći samo u ovom dijelu svijeta.

Lansiranje predjela

Jedan od najpoznatijih simbola Francuske Gvajane svakako je Kourou Space Center. Ovaj centar za lansiranje raketa, koji je u vlasništvu Europske svemirske agencije, privlači posjetitelje iz cijelog svijeta koji dolaze posjetiti fascinante muzeje i svjedočiti spektakularnim lansiranjima raketa.

Francuska Gvajana također odiše kulturnom raznolikošću. Uz toliko različitih kultura koje žive zajedno na ovom području posjetitelji mogu istražiti bogatstvo lokalnih običaja, kuhinje i glazbe. Posebno je zanimljivo istražiti naselja autohtonih naroda kao što su Wayana i Kariba, gdje su sačuvane autentične tradicije i način života.

Ono što Francusku Gvajanu čini posebnom je njena netaknuta priroda. Guste prašume, rijeke i slapovi stvaraju nezaboravne krajolike koji posjetitelje ostavljaju bez daha. Od uzbudljivih kajakaških avantura niz rijeke do ležernih šetnji kroz tropske šume, ovo područje nudi razne mogućnosti za istraživanje i avanturu. Uostalom, kao i veći dio Južne Amerike.

Ukratko, Francuska Gvajana je raj za ljubitelje prirode, avanturiste i one koji čeznu za upoznavanjem novih kultura. Sa svojim impresivnim krajolicima, bogatom poviješću i jedinstvenom atmosferom ovo prekomorsko francusko čudo nezaobilazna je destinacija za putnike željne istraživanja i nezaboravnih iskustava.

Gorana Koporan

Hajduk ispao iz utrke za prvaka

Derbi pripao *Dinamu*

Pogodak odluke za slavlje *Dinamo* u velikom hrvatskom derbiju na Poljudu (0:1) zabio je reprezentativac **Bruno Petković** i praktično ugasio hajdučki šampionski fenjer. Sedam bodova zaostatka za vodećom *Rijekom* i dva boda minusa spram *Dinamo* (koji ima i susret manje) čine se prevelikom distancom i za najvjernije navijače *bilih*. Želje stotine tisuća navijača su jedno, ali mogućnosti izabranog igračkog kadra su drugo.

Dinamo ima sve u svojim rukama

Najveći hrvatski nogometni susret, pored fenomenalnog Petkovića (zabijao je i u Ligi Konferencije (7) i reprezentaciji protiv Egipta), odlučilo je, prije svega, veliko međunarodno iskustvo *modrih*. *Dinamo* je ove euro sezone odigrao 14 internacionalnih susreta, koliko *Hajduk* nije sakupio u nekoliko godina. Plus, pokazalo se na terenu, selekcioniranje dovedenih prinova uvelike ide na stranu višestrukog prvaka Hrvatske. Tek sada, kako vrijeme odmiče, i »inodinamovci« (**Bernauer, Piere – Gabriel, Kaneko, Hoxha, Ogiwara** i dr.) se postupno

navikavaju na hrvatski klupski nogomet, vidi se njihova realna kvaliteta u odnosu na neke razvikane prinove u *bilij* majici. Ogromna razlika u europskom kvocijentu bila je itekako vidljiva u subotu navečer u Splitu. A čini se kako bi mogla ponovno prevladati i u konačnici još jedne prvenstvene utrke u 1. HNL.

Hajduk je prosuo sve

Pobjeda u derbiju protiv jednog od rivala u borbi za naslov predstavljala je, doslovno, posljednju slamku spasa nade kako bi se, nakon toliko godina iščekivanja, naslov konačno mogao vratiti na Poljud. Ali trebalo je pobijediti *Dinamo*. Nažalost prepunih tribina i više od stotinu tisuća registriranih članova (što nitko nikada neće imati u Hrvatskoj, a ni u bližjoj okolini), momci u bijelom očito nisu dorasli ovako velikoj zadaći (čast izuzecima). Čak bi se za pojedince moglo reći kako se i nedovoljno bore i nogometno iskazuju na terenu. Nećemo navoditi imena, jer je to u izgubljenoj bici posve izlišno, ali ostaje žal za pojedinim pogreškama struke i čelništvu kluba. Ponajprije zbog brzopletog otpuštanja

Valdasa Dambrauskasa, po mnogima najboljeg *Hajduko*-vog trenera u posljednjih nekoliko desetljeća, jer sve se više čini kako je on jedini imao taj pravi špurus za ovu *bilu* generaciju.

Rijeka »grabi« ka naslovu

Momčad **Željka Sopića**, u ovom trenutku zasigurno hit trenera 1. HNL, suvereno drži vrh ljestvice. Samo jedan proljetni kiks (minimalni poraz od *Dinama* u Zagrebu) i impresivni pobjednički niz osigurali su Riječanima stabilnu lidersku poziciju, uz situaciju da praktički rasplet cijeloga prvenstva drže u svojim rukama. Predstojeći veliki jadranski derbi protiv *Hajduka* na domaćoj Rujevici dat će odgovor jesu li spremni pobjednički istrčati do samoga kraja. U goste im stiže ozbiljno uzdrmani jesenski prvaci, koji nakon poraza od *Dinama* svaku sljedeću utakmicu moraju igrati na sve ili ništa. *Rijeka* ima svojevrsnu prvu meč (prvenstvenu) loptu...

D. P.

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

KOŠARKA

ABA liga

Sva tri predstavnika hrvatske klupske košarke u ABA ligi pretrpjela su poraze u susretima 25. kola. *Zadar* je minimalno poražen doma od FMP-a (72:75), *Cibona* je također doživjela domaći poraz od *Igokee* (70:77), dok je *Split* najgore prošao na gostovanju kod *Mega Basketa* (78:92). Na tablici Regionalne košarkaške lige vodi momčad *Crvene zvezde* (20 pobjeda i 4 poraza), dok je najbolje plasirana hrvatska momčad *Zadra* (14-11) na šestom mjestu. *Split* je trenutačno osmi (11-14), dok je *Cibona* deseta (9-16).

POGLED S TRIBINA

Goran Ivanišević

Najbolji hrvatski tenisač svih vremena **Goran Ivanišević**, uz **Nikolu Pilića** zasigurno jedan od dvojice najtrofejnih teniskih trenera, više nije trener najboljeg tenisača svih vremena **Novaka Đokovića**. Dva prijatelja su se, nakon neuspješnog starta u tekućoj 2024. godini (Nole je još uvijek bez osvojenoga trofeja), profesionalno rastala bez velikih međusobnih riječi. Đoković je medijima sve pojasnio u par svojih javnih istupa, dok je Ivanišević ostao samo na par emotikona u svojim objavama na društvenim mrežama. Svoju nadasve uspješnu sportsku suradnju **Nole** i **Zec** su započeli u srpnju 2019. godine, kada se Ivanišević pridružio Đokovićevom stručnom timu

koji je predvodio slovački stručnjak **Marjan Vajda**. U tom trenutku budući GOAT (Greatest of All Time) na svom kontu je imao 12 Grand Slam naslova. U zajedničkom radu stigli su do još 3, a od ožujka 2022. godine postaje samostalni, glavni trener Novaka Đokovića. Od tada pa sve do današnjih dana službenog prekida, Goran trenerski potpisuje Novakovih još 9 Grand Slam naslova, 9 turnira iz Masters serije 1000, te 6 trofeja iz serije 500 i 250. Zbilja impresivno. Naravno, nemojmo zaboraviti kako je Ivanišević bio trener i one, za hrvatski tenis povijesne 2014. godine kada je **Marin Čilić** osvojio US Open, a tijekom trenerske karijere vodio je i **Tomaša Berdiha**, te **Miloša Raonića**. Tko će biti njegov sljedeći pulen ostaje nam vidjeti u skorijoj budućnosti. Jer s ovakvim briljantnim CV-ijem, zasigurno neće bit dugo bez posla.

D. P.

Umotvorine

- * Velike ptice ne jedu malo zrnje.
- * Tko dobro čini, bolje dočeka.
- * Na dugom putu nema lakog tereta.

Vicevi, šale...

– Draga, zovu me prijatelji na piće. Što da im kažem?

– Kaži im da nisi žedan!

Štedljiva žarulja staje 850 dinara. Zove se štedljiva, jer sve što sam štedio dao sam za žarulju.

Što bi rekao moj kum: »Brak je raspored sati. Ako je prvi kemija, bit će i fizike i matematike. Ako je prvi matematika, ne valja«.

Mudrolije

- * Ne treba raditi kao ostali, nego kao oni koji rade ispravno.
- * Kad ti jednom netko dopusti da imaš važnost u njegovom životu, nemoj prokockati tu priliku.
- * Nada u mogućnost nekažnjavanja najveći je mamac na grijeh.

Vremeplov – iz naše arhive

Nagrađeni učenici, 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) Pekarov čađav šegrt

Bio pekar pijanac, al u selu jedini, i zarada opet teče ko izvora. On imo brata pukog siromaka. U njegov bio sin jednak. Daće ga pekaru na zanat.

– Ni ne dam ga više iz kuće – pekar pristaje od prve riči.

Bar će bit koga u kući da peč žari i svit posluži.

– Dobro – pristane i deranov otac – al još u jednom da se razumimo: ti nisi samo pijanac već si i teške ruke.

– Jesam, ne tajim.

– E, ja opet ne tajim da bi umro za ovog derana. Ne kažem da ga ne pokaraš, al tuć ga možeš samo po turu. Nemoj po glavi el po drugom mistu pa da ga kako ubogaljiš, jel se onda nećeš nanet glave makar smo ja i ti pod jednim srcetom ležali.

Sluša to i deran, pa dobro pamti, al i majstor, jel je siromak grom od čovika, a čovik od riči.

Deran sad radi, a majstor samo novce prima i bocu dadija. Deran užari peč – majstor se ne da razbudit. Kad se malo otrizne, peč već oladna – krov ispadne gnjecav.

– Šta me ne zoveš na vrime?! – i udri šegrtu po turu.

Drugidaš pomeće krov, zagrije se od žerave pa se mora dvostruko raslađivat vinom. Dok ne dođe sebi, krov već priplanio.

– Šta me ne zoveš na vrime?! – i udri šegrtu po turu.

Zalud pravdanje – siroma šegrt je uvek kriv. I vidi on jedared: ovako se ne da durat.

Triba tu sebi pomoć. Nakupio čađi na lopatu, lipo sio na nju ko vrebac kad se kupa u pravu i sad čeka da se majstor-stričko razbudi. Ne radi ništa.

– O, ti već ni peč ne žariš, a tisto se već krenilo! – majstor se oma laća tura.

Nek mu je! Šegrt ga samo vuče isprid tista i smije se da pukne. Majstor će jedared pogledat, pa ima šta i vidit: tur oprasio od čađi, tisto zaprašio!

Tuko bi on sad derana i po glavi i po rukama, al onaj njemu:

– Bačo nit zaboravlja rič, nit se šali kad štogod kaže!

Zna to i majstor, ta o rođenom bratu se radi. Šta će!

I on se misli: triba tu kako pomoć. Ne mož se durat da baš niko ne radi: ko će zaradit na piće? I smisli on kako će: pokupio svu čađu, sad nek deran načađavi čakšire!

Počo sad derana tuć ko vola. Ovaj vidi da se sad baš nikako ne da durat, pa donese vina i biž! skloni se u kaki budžak i otud viče:

– Stričko, žarite peč sami! Kad meni ni čađe ne date, radite!

Šta će majstor, mora se sam latit posla. Nek se lati, al šegrt neće ostat samo na tom. Oće on svom majstor-stričku rođenom malo i duga vratit.

Majstor loži pa loži, kad jedared vidi da peč vraća i dim i čađu. Pocrnio majstor ko da je u odžaku visio, a pocrnio i tisto. Istrči – vitra nigdi. Tako jedan dan, tako drugi dan, pa da pobisne, kad će jedared pogledat na odžak. Imo je šta i vidit: šegrt sidi lipo na odžaku, zadnio ga i vraća dim. Kad je majstor vidio kaka roda se nasadila na odžak, malo nije puko od bisa.

– Šta ti tamo radiš?!

– Ništa, stričko moj rođeni. Kako ste se latili pa svu čađu otmete od mene, eto susto sam već tražeć je, pa sam malo sio i mislim se: Bože, Bože, di bi ja mogo malo nagaravit čakšire?!

Šaljive hrvatske narodne pripovijetke, 1958.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Nestali šunka, jajca i ren

D očekali i Uskrs. Oma potli u ponedjeljak strina Evča javila da se moramo nacrtat na klupčicu. Srića pa j' dragi Bog do lipog vrimenta pa se svi posmišćali u dogovorito vrime. Strina Evča su-stavljiva sve da ne divanu pa će: »Čeljadi, moram vam kazat kako sam prošla niki dan. Ja u kuće unaprid kazala da ću ja ove godine nabavit šunke, jajca i ren. Baš sam tila da sve bune po naški, domaće. Sve b' to bilo lipo i u redu da se ja nisam zaglupala pa zaboravila šta sam obećala. Šta sam naručila. A naštudirala i kako ću platit. Kuma Anica tila dat šunku za crvenu suknju, snaš Đula sto jaja za pregač a prija Marija pet tegli rena za jedne šokačke papučke. Ja zaboravila otić u dogovorito vrime, a tvrdo sam obećala da neću zaboravit. I triput su mi svaka obećavale i pritile se da će prodat ako ne dođem. Zaboravila, ošla ka' sam se sitila, par dana kasnije a one prodale. Mislim se da ću se još snač pa odem vašarit na pijac. Nisam u kuće ni rekla zašto idem. A na pijacu čeljadi nit naše domaće šunke, nit naši jaja, nit našeg rena, sve davno poprodavano kažu. A bome kako divanu, kažu i ni baš bilo tog našeg domaćeg mlogo. Skoro ništa. A bilo kažu skupo ko otrov. A ren ko da j' od zlata. Obišla ja i dućane u selu, al domaćeg nema. Na kraju šta š': kupuj šta ima, nikake umotane kako kažu moderno rolovane šunke, butkice kako kažu. Kako su mi rekli iz Madžarske se donese. Jajca ko klikerovi, ko da su iz kalupa izašla, jedno ko drugo. Da ne znaš da su jajca ne b' pripozno, ko zna otkal su. A ren isto iz Madžarske. Čeljadi, da su i jajca možda iz Madžarske«. »Šta da ti kažem, Evča? Ništa nisi slagala, još gorje je neg što si rekla. Al bome, Evča, zaboravit uskršnje jilo pripravit, pa to ni svaki dan da se jide i pripravlja. Ta Uskrs je jedanput godišnje. Fala dragom Bogu i na Uskrs da nisi zaboravila. Ti si od nas mlogo mlađa, mi smo se onda i probudit tribale zaboravit«, baka Janja će. Baka Marica objašnjava di su nestale šunke. Kako su kočakevi prazni i porušiti. Kako više niko ne b' ranio svinje. Kažu ne isplati se jel se ositi u dvoru kako »meriš« đubre iz kočaka. Pa se onda još i komšije bunu da meriš. »Zamislite, čeljadi, ta u pridnju sobu dođe taj meris. Ta zamislite kako j' selo prija 'merisalo' ka' j' svaka kuća imala pun kočak svinja. Merisalo, al su na tavanu visile kobasice, slanine, bome i šunke«, baka Marica će. »Jest, jest pun dvor kokoša. Ni ti ujtru tribo sat za probudit se, oroz čim svanjiva javlja, kukuriče. Kokoše kokodaču. A danaske i to komugod smeta, kažu ne mož na miru od nji živit. Al ka' si išo dvaput na dan pokupit jajca i na kraj dana bila do vr puna košarka, bilo lipo. A jajca sva velika. Sitna jajca onda naše kokoše nisu nele. A i žuta supa od kokoša s dvora kad se skuvala, lik joj ni bio ravant«, nadodaje baka Manda kako su nestala jajca. Baka Tonka se smislila šta će reć: »Jest, jest, na kraj bostana, u 'nom čošku imali smo jedan red rena. I kad dođe vrime da će Uskrs odeš pa navadiš. Bilo za diljit, al svako imo. Aren onaki, domaći. Napraviš ako oš da mal sladi jel da bude papren. Od volje i želje. A danaske nit bostana nit rena. Danaske nit za kupit, a kamol i diljit«. Eh, mislim se da to sve jeste nestalo u našim dvorovima i bostanima, al cigurno ni ko što vidim nestalo u glavama, sam se triba sitit i latit radit. Onda će svega bit. Mora. Jest da kažu da se vrimenta nema.

U NEKOLIKO SLIKA

Mali maturanti u Zagrebu

Jagnjeće pečenje

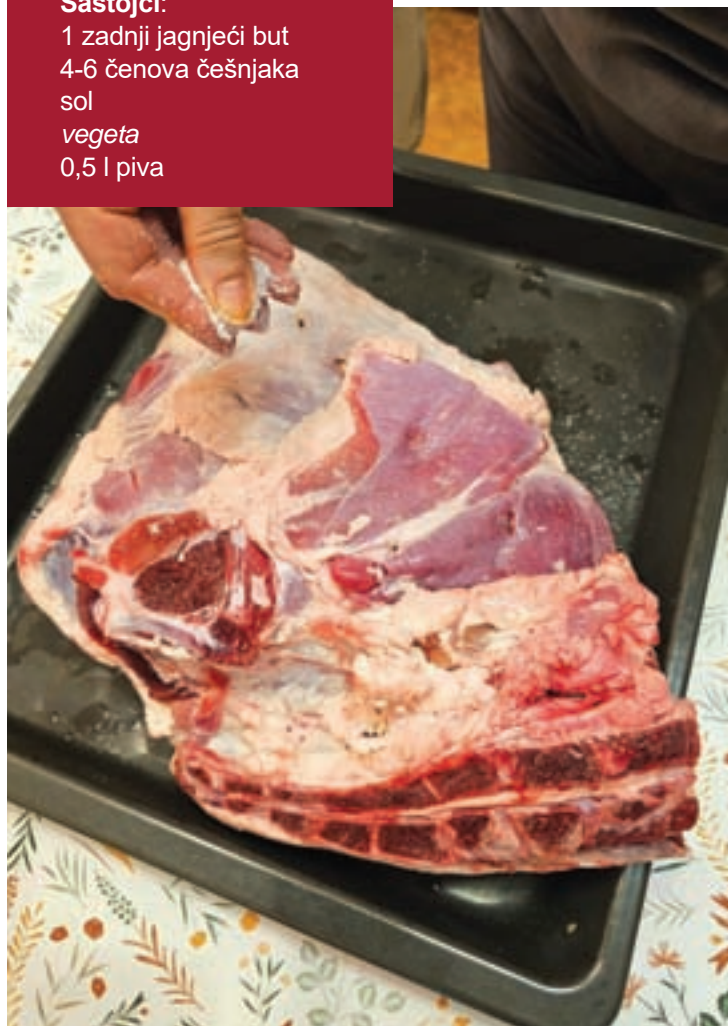

U ovom broju *Hrvatske ri-ječi* objavljujemo recept za pripremu jagnječeg pečenja. Može se poslužiti za svečani uskrсни ručak, a kako je Uskrs iza nas, ovaj recept možete iskoristiti za neku drugu posebnu prigodu.

Prije postojanja zamrzivača i lako dostupnog mesa u mesnicama ljudi na salašima su uvijek znali tko drži jaganjce, pa su se i dogovarali tko će ga s kime kupiti i razdijeliti. Jagnjetina nije meso koje se konzumiralo često, uglavnom se ostavljalo za specijalne prilike i blagdane poput Uskrsa. Ovaj lak, ali izuzetno ukusan recept predstavila je **Marija Ušumović** iz Subotice koja ga je dobila od svoje majke.

Sastojci:

1 zadnji jagnjeći but
4-6 čenova češnjaka
sol
vegeta
0,5 l piva

Priprema:

Prvo se uzdužno izreže češnjak. Zadnji but od jagnjeta izbuši se na rupice i u njih se stave komadići češnjaka. Ovaj način pripreme mesa se zove špikovanje. Nakon špikovanja potrebno je meso posoliti solju i *vegetom* i dobro utrljati. Jagnjetina se stavi u pleh i umota (u novije vrijeme u prijanjajuću foliju) i ostavi u hladnjak na 12 sati kako bi meso upilo začine. Meso se peče poklopljeno (sada se koristi folija) na 200 stupnjeva. U tepsiju se sipa pola litre piva, a meso se pokriva aluminijskom folijom. Tijekom pečenja potrebno je više puta preokrenuti jagnjetinu kako bi se obje strane »kuhale« u pivu dok se peku u pećnici. Ovim postupkom se čuva sočnost i mekoća jagnjetine. Ovisno o debljini mesa, peče se između 4 i 6 sati. To morate procijeniti sami. Pola sata prije kraja potrebno je ukloniti aluminijsku foliju kako bi se meso »zapeklo« i dobilo predivnu boju pečenja koju svi volimo.

Ukoliko se jagnjetina priprema u Uskrs, pečenje se nosi i na svećenje hrane u crkvu, skupa s jajima, kobasicama i ostalim namirnicama koje se stavljaju u kotaricu.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

Vreme je da budimo na putu

www.mlos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra
Telekom

011 44 22 009

ZAVOD ZA KULTURU ■
VOJVOĐANSKIH HRVATA

ZXVI-H

SVEČANA AKADEMIJA

u povodu 15 godina rada
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

četvrtak, 11. travnja (aprila) 2024. godine

s početkom u 19 sati

Velika vijećnica Gradske kuće u Subotici

**BAŠTINIMO,
OKUPLJAMO
I DIJELIMO**

